

Katriina Kilpeläinen

POJAN SEKSUAALISUUS

-Ohjelehtinen 11-12-vuotiaille pojille seksuaalisuudesta

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Sosiaali, terveys ja liikunta
Hoitotyön koulutusohjelma
Syksy 2010



**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Koulutusala Sosiaali, terveys ja liikunta	Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma
Tekijä(t) Katriina Kilpeläinen	
Työn nimi Pojan seksuaalisuus	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Terveystieteiden suuntautumisvaihtoehto	Ohjaaja(t) Sirpa Parviainen Toimeksiantaja Kainuun maakunta -kuntayhtymä
Aika Syksy 2010	Sivumäärä ja liitteet 32+4
<p>Opinnäytetyöni aiheena oli pojan seksuaalisuus. Opinnäytetyöni tarkoitus oli selvittää poikien seksuaalisuutta ja tuottaa sen myötä ohjeellinen 11–12-vuotiaille pojille seksuaalisuudesta Kainuun maakunta –kuntayhtymälle kouluterveydenhuoltoon. Opinnäytetyöni tavoitteena oli, että pojat saavat heille suunnattua sanomaa seksuaalisuudesta. He voivat olla yhteydessä kouluterveydenhoitajaan ja keskustella hänen kanssaan seksuaalisuudesta ja laajentaa tietämystään siitä. Osatavoitteena oli se, että opinnäytetyön ja ohjeellinen tulee olemaan kouluterveydenhoitajan tukena hänen puhuessaan seksuaalisuudesta 11–12-vuotiaille pojalle.</p> <p>Opinnäytetyöni oli toiminnallinen opinnäyte. Työ toteutettiin tutkimalla aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja tutkimuksia. Niiden kautta muodostui viitekehys, joka sisälsi osiot seksuaalisuus, murrosikä ja fyysinen kehitys ja seurustelua, ei pelkkää seksiä. Näistä osioista muodostui sisältö ohjelehtiseen. Siihen vaikutti myös millainen on hyvä ohjeellinen ja millainen nuorille suunnatun ohjelehtisen tulee olla.</p> <p>Opinnäytteen kautta muodostui ohjeellinen seksuaalisuudesta 11-12-vuotiaille pojille Kainuun maakunta -kuntayhtymälle kouluterveydenhuoltoon.</p> <p>Jatkotutkimusaiheena voisi tutkia sitä onko tuotteeni vastannut poikien odotuksia ja onko siitä ollut heille apua. Toisena jatkotutkimusaiheena voisi olla ohjeellinen ulkomaalaisille pojille, koska ohjelehtiseni on suunnattu suomalaisille pojille. Tärkein jatkotutkimusaihe olisi kuitenkin kyselytutkimus, koska kouluterveydenhoitajien palaverissa nousi esille, että näiden terveydenhoitajien mielestä 11-12-vuotiaita poikia ei vielä kiinnosta seksi. Teorian mukaan se kuitenkin kiinnostaa, joten tulisi tehdä tutkimus Kainuulaisissa kouluissa 11-12-vuotiaiden poikien kiinnostuksesta seksiin.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Seksuaalisuus, murrosikä, seurustelu, seksi
Säilytyspaikka	<input checked="" type="checkbox"/> Verkkokirjasto Theseus <input checked="" type="checkbox"/> Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Health and Sports	Degree Programme Nursing
Author(s) Kilpeläinen Katriina	
Title Sexuality of Boys	
Optional Professional Studies Public Health Nursing	Instructor(s) Karppinen Terttu, Parviainen Sirpa and Poranen Tiina
	Commissioned by the Joint Authority of Kainuu Region
Date Autumn 2010	Total Number of Pages and Appendices 32+4
<p>The topic of this thesis is the sexuality of boys. The purpose was to study the sexuality of boys and, based on that, produce a leaflet directed at 11–12-year-old boys for the Joint Authority of Kainuu Region. The primary objective of this thesis was to provide boys with information on sexuality that was specifically directed at them and that would help them talk about sexuality with the school nurse and learn more. The secondary objective was, with this thesis and the leaflet, to support school nurses when they talk about sexuality with boys.</p> <p>The research tasks were as follow:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. What is the sexuality of boys? 2. What kind of leaflet is good and informative for 11–12-year-old boys? <p>This thesis is an action research based on theory and previous research which formed the frame of reference with the following three topics: sexuality, puberty and physical changes, and dating, not only sex. These topics formed the basis for the content to the leaflet. It was also studied what kind of leaflet would be good and what a leaflet directed at the young should be like.</p> <p>A leaflet on sexuality directed at boys was the product of this thesis. Further research could focus on whether this leaflet has met the expectations of the target group, i.e. boys, and whether it has been useful. A leaflet could also be made for immigrant boys as this particular leaflet is directed at Finnish boys. However, most importantly it should be studied if 11-12-year-old boys are actually interested in sex yet. According to school nurses in Kainuu, boys of that age are not interested in sex, even though the studies tell differently.</p>	
Language of Thesis Finish	
Keywords	Sexuality, puberty, dating, sex
Deposited at	<input checked="" type="checkbox"/> Electronic library Theseus <input checked="" type="checkbox"/> Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

Haluan kiittää opinnäytteeni työelämän ohjaajaa, seksuaaliterapeutti Terttu Karppista ja ohjaajaani Sirpa Parviaista heidän antamista neuvoista ja avusta opinnäytetyöni ohjaajina. Sukulaisia ja ystäviä haluan kiittää heiltä saamastani tuesta. Erityiskiitokset haluan antaa siskolleni Noora Heikkiselle opinnäytteenä muodostuneen ohjelehtisen piirtämisestä, sekä avusta ohjelehtisen muuttamisessa sähköiseen versioon. Aviomiestäni Panu Kilpeläistä haluan kiittää kaikesta tuesta opinnäytetyöprosessini ohella.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 POJAN SEKSUAALISUUS	2
2.1 Seksuaalisuus	2
2.1.1 Seksuaalinen identiteetti ja minäkuva	2
2.1.2 Seksuaalikasvatus	3
2.1.3 Seksuaalinen suuntautuminen	5
2.2 Murrosikä ja fyysinen kehitys	5
2.2.1 Murrosikä	5
2.2.2 Fyysiset muutokset	6
2.2.3 Sukupuolielimet	7
2.3 Seurustelua, ei pelkkää seksiä	8
2.3.1 Seurustelu	8
2.3.2 Seksi	10
3 OPINNÄYTTEEN TARKOITUS, TAVOITE JA TEHTÄVÄ	14
4 TUOTTEISTAMISPROSESSI	15
4.1 Tuotteen muodostuminen	15
4.2 Kirjallisuuteen perehtyminen	16
4.3 Tuotteen käsikirjoitus	17
4.4 Tuotteen testaus ja arviointi	20
5 POHDINTA	23
5.1 Luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta	23
5.2 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet	25
5.3 Ammattiin kasvamisen pohdinta	27
LÄHTEET	29
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Seksi askarruttaa jo 8-vuotiaita. Suuri osa MLL:n lasten ja nuorten puhelimiin soitetuista puheluista tulee 11–13-vuotiailta lapsilta, mutta myös jopa 8-vuotiailta. Toiseksi yleisin puheena aihe heillä on seksiin liittyvä. Poikien tietämys seksuaalisuudesta oli heikompaa kuin tyttöjen 8-luokkalaille tehdyssä seksuaaliterveystietokilpailussa vuonna 2000 ja 2006. Kainuu on ollut molempina vuosina kolmen parhaiten vastanneiden maakuntien joukossa tutkimuksissa. Kouluterveydenhoitajan tai –lääkärin vastaanotolla seksuaali- tai ehkäisyasioista keskustelussa oli käynyt 8-luokkalaisista noin viidesosa viimeisen lukuvuoden aikana. Vuonna 2009 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan Oulunlänissä asuvilla pojilla oli heikompi tietämys seksuaalisuudesta kuin tytöillä. (Kainuun Sanomat 2010, A7; Kontula & Meriläinen 2007, 62, 65, 95; Ammattiin opiskelevien hyvinvointi Oulun länissä 2009, 6.)

Opinnäytetyöni aiheena on pojan seksuaalisuus. Opinnäytteenä laadin ohjelehtisen Kainuun maakunta- kuntayhtymälle kouluterveydenhuoltoon 11–12-vuotiaille pojille seksuaalisuudesta. Työn tilaajana toimii Kainuun maakunta- kuntayhtymä koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto. Ohjelehtisen tarve tuli esille koulu- ja opiskelijaterveydenhoitajien koulutuksessa (Karpinen Terttu 2009). Opinnäytteenä tuotettavan ohjelehtisen kohderyhmäksi on valittu 11–12-vuotiaat, koska kaikilla on oikeus oman kehityksensä mukaiseen seksuaalikasvatukseen. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelmassa 2007-2010 tavoitteena on, että seksuaalikasvatus tavoittaa kaikki lapset ja nuoret ja heille tulee kehittää monipuolisia oppimateriaaleja heidän kehitystasoonsa soveltuvalla tavalla. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 20; Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen, toimintaohjelma 2007-2010 2006, 27.)

Olen valinnut opinnäytetyöni aiheen, koska terveydenhoitajana työskennellessäni on tärkeää, että osaan opastaa ja neuvoa pojan seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Tulen myös lukemaan paljon seksuaalisuuteen liittyvää kirjallisuutta tehdessäni opinnäytetyötä ja näin laajennan tietämystäni koko elämän kaaren seksuaalisuudesta. Opinnäytetyöni ohella täyttyy terveyden edistämisen osaamisen kompetensseista se, että osaan edistää väestön terveyttä vahvistaen asiakkaiden terveystietoisuutta.

Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää poikien seksuaalisuutta ja tuottaa sen myötä ohjelehtinen 11–12-vuotiaille pojille seksuaalisuudesta Kainuun maakunta- kuntayhtymälle kouluter-

veydenhuoltoon. Opinnäytetyöni tavoitteena on, että pojat saavat heille suunnattua sanomaa seksuaalisuudesta. He voivat olla yhteydessä kouluterveydenhoitajaan ja keskustella hänen kanssaan seksuaalisuudesta. Osa tavoitteena on se, että opinnäytetyö ja ohjelehtinen tulee olemaan kouluterveydenhoitajan tukena hänen puhuessaan seksuaalisuudesta 11–12-vuotiaalle pojalle.

2 POJAN SEKSUAALISUUS

2.1 Seksuaalisuus

Pojilla seksuaalisuuden ymmärtämisen erot ovat olleet suuria ja sen hahmottaminen on ollut kirjavaa. Pojat itse ovat kuvanneet seksuaalisuutta lähinnä seksinä sekä yhdyntänä ja tämän takia pojille tulee opettaa, että seksuaalisuus on muutakin kuin seksiä ja yhdyntää. Tunteiden näyttämisen, kiinnostumisen toiseen sukupuoleen, seksikkyyden, rakkauden ja murrosiän liittäminen seksuaalisuuteen pojilla on vaihtelevaa. (Piiroinen 2006, 73-74, 82.)

Seksi on osa seksuaalisuutta, mutta se ei ole vain sitä. Seksuaalisuutta on määritelty tuhansin eri tavoin. Se on osa ihmistä ja jokainen kokee sen omalla tavallaan. Kukaan ulkopuolinen ei voi määritellä toisen seksuaalisuutta. Se alkaa elämän alettua, muuttuu elämän eri vaiheissa ja päättyy elämän loppuun. Elämän kokemuksilla on vaikutusta seksuaalisuuteen ja sen aktiivisuuteen. Seksuaalisuuden kautta ihminen haluaa, että häntä kosketetaan, huomioidaan ja että hänestä välitetään. Siihen kuuluu oman naiseutensa tai miehuutensa etsimistä ja löytämistä. Oman seksuaalisuuden tunnistaminen ja hyväksyminen lisää itsekunnioitusta, parantaa itsetuntoa ja antaa voimavaroja. Seksuaalisuuden kautta irtaannutaan omasta perheestä ja hakeudutaan parisuhteeseen. Seksuaalisuus on ainakin sosiaalista, fyysistä, psyykkistä, kulttuurillista ja henkistä. Sitä voidaan tarkastella myös esimerkiksi eettisyyden, biologisen tai anatomisen suunnan kautta. Seksuaalisuutta tulee tarkastella positiivisena asiana. (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 18; Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 10-12; Cacciatore & Korteniemi-Poikela 1999, 3, 6.)

2.1.1 Seksuaalinen identiteetti ja minäkuva

Seksuaalisuus on osa minäkuvaa ja identiteettiä ja murrosiässä näiden asioiden pohtiminen korostuu kehon muutoksien myötä. Seksuaalista identiteettiä etsiessään nuori voi pohtia kuka hän on ja mihin hän kuuluu. Sen löytämiseen voi mennä vuosia ja siihen voi tulla muutoksia läpi elämän tai se voi muuttua kokonaan. Seksuaalista minäkuvaa rakentaessaan nuori pohtii millainen hän on, miten omat toiveet ja muiden ihmisten odotukset vaikuttavat häneen, sekä miten hän voi tarkentaa minäkuvaansa ja onko hän tyytyväinen itseensä. Nuori

pohtii millainen minä on riittävä minä. Seksuaalista minäkuvaa muodostaessaan nuori miettii ja tutkii kehoaan. Kaikkien tulee kunnioittaa sekä omaa että toisen seksuaalista minäkuvaa. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 59, 79-80; Bildjuschkin & Malmberg 2000, 22.)

Seksuaalisen identiteetin muodostumiseen vaikuttaa tunne omasta kehosta, sen ulkomuodosta ja kehon hyväksymisestä. Siihen vaikuttaa myös käsitys omasta sukupuolesta ja sen oikeaksi kokemisesta. Muilta saatu palaute ja lähipiirin tapa osoittaa hellyyttä toisilleen on osana seksuaalisen identiteetin muodostumisessa. Siihen vaikuttaa onko saanut olla ja näyttää olevansa seksuaalinen. Myös mahdolliset huonot kokemukset, esimerkiksi hyväksikäyttö liittyvät siihen. Osana seksuaalisen identiteetin muodostumista on osaltaan itsetyydytykseen suhtautuminen, ensimmäiset yhdynnit, sekä seksi kokemukset ja toisten ihmisten hyväileminen. Siihen vaikuttaa odotukset parisuhteesta, rakkaudesta, vanhemmuudesta, perheestä ja niiden toteutumisesta, sekä käsitys siitä miten haluaa toteuttaa seksuaalisuuttaan. Seksuaalioikeuksien toteutuminen, erilaiset vammat ja sairaudet voivat muokata seksuaalista identiteettiä. Seksuaalikasvatus on osana seksuaalisen identiteetin muodostumista, sekä mahdollisuus seksuaaliterveyspalveluiden käyttöön. (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 21-22.)

2.1.2 Seksuaalikasvatus

Keskeisiä asioita seksuaalikasvatuksessa ovat minäkuva, identiteetti ja tunteet ja sitä tulee antaa niin, ettei se ole riippuvainen nuoren minäkuvasta tai seksuaalisesta identiteetistä. Tärkeintä seksuaalikasvatuksessa on, että nuori saa tietoa seksuaalisuudesta. Sitä on annettu Suomessa jossain muodossa 1800-luvun lopulta asti. Se on kuitenkin ollut tabu vielä 1970-luvulla ja vain harvat asiantuntijat ovat pystyneet antamaan sitä. Seksuaalikasvatusta lisättiin 1980-luvulla ja sen jälkeen nuorten raskaudenkeskeytykset vähenivät. Laman aikaan, 1990-luvulla seksuaalikasvatus väheni monin paikoin ja se oli havaittavissa teiniraskauksissa ja nuorten raskaudenkeskeytyksissä. Seksuaalikasvatus on pienten lasten kohdalla lähinnä heidän kysymyksiinsä vastaamista. Koulun alkamisen myötä sen mahdollisuus lisääntyy ja koulun tulee määritellä tavoitteita sille. Seksuaalikasvatusta tarvitaan läpi koko elämän seksuaalisuuden muuttuessa elämän eri vaiheissa ja murrosiässä, kehon muuttuessa nopeasti, sen tarve on suuri. Pääpaino seksuaalisuuden opetuksessa tulee ollakin 12–16-vuotiaille, jolloin nuori tarvitsee eniten tukea oman minäkuvansa muodostuessa. Ennen tätä ikää nuoren tulee saada jo perustiedot murrosiästä. Nuori tarvitsee sellaista tietoa seksuaalisuudesta, joka auttaa häntä

tekemään hyviä valintoja hänen mielihyvänsä ja seksuaaliterveytensä kannalta. Nuorien itsensä satuttaminen ja erehdykset vähenevät myös ihmissuhdetaitojen opetuksen kautta. Seksuaalikasvatuksessa tulee muistaa kuulijoiden yksilöllisyys ja heidän vaihtelevat kehitystasot. Nuoren tulee saada hänelle sopivaa tietoa. Seksuaalikasvatuksen kautta virheelliset tiedot, kiusaaminen ja syrjintä vähenevät, sekä suvaitsevaisuus lisääntyy. Arvioimalla nuorten tietämystä seksuaalisuudesta saadaan tietoa siitä, mitä nuorille tulee kertoa seksuaalisuudesta. (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 10-12; Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 10, 16-17; Cacciatore & Korteniemi-Poikela 1999, 5.)

Seksuaalikasvatus jaetaan kolmeen alakäsitteeseen, joita ovat seksuaaliopetus, seksuaalivalistus ja seksuaalineuvonta. Seksuaaliopetus on ryhmälle opettamista seksuaalisuudesta. Seksuaalivalistusta on se, kun jaetaan esimerkiksi esitteitä seksuaalisuudesta suurille ryhmille ja seksuaalineuvonta tarkoittaa neuvontatilannetta kahden kesken seksuaalisuudesta. Seksuaalivalistusmateriaalin tulee sisältää tietoa fyysisistä muutoksista, raskauden ehkäisystä ja sukupuolitaudeista, mutta se ei saa jäädä vain siihen, vaan sen tulee antaa tietoa myös psyykkisistä, sosiaalisista ja henkisistä muutoksista. Näistä asioista on vähän helppo lukuista materiaalia saatavilla. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 16; Bildjuschkin & Malmberg 2000, 11-12.)

Kouluterveydenhoitajan kanssa keskusteleminen on seksuaalineuvontaa ja ohjelehtinen seksuaalisuudesta on seksuaalivalistusta, joten opinnäytetyöni kautta valmistuva ohjelehtinen seksuaalisuudesta on sekä seksuaalivalistusta että seksuaalineuvontaa. Terveysdenhoitaja voi käyttää ohjelehtistä apunaan keskustellessaan 11–12-vuotiaille pojille seksuaalisuudesta ja silloin se on seksuaalineuvontaa, mutta ohjelehtinen voi olla myös terveydenhoitajan odotushuoneessa, jolloin poika voi sen siitä itsenäisesti ottaa ja tällöin ohjelehtinen on seksuaalivalistusta.

Seksuaalikasvatuksen keskeisiä sisältöjä ovat 11–12-vuotiaana murrosiän psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset muutokset, lisääntyminen, ihmisen kehon rakenne, keskeiset elintoiminnot, seksuaalisen kehityksen yksilöllinen vaihtelu, oman kehon suojeleminen ja arvostus, tervettä kehitystä ja kasvua tukevat ja haittaavat tekijät, ikäkauteen liittyvät vastuut ja oikeudet, suvaitsevaisuus, sekä tunteiden säätelyyn, ihmissuhteisiin ja huolenpitoon liittyvät sosiaaliset tekijät. Myös seksuaalisuuden sanasto, seksuaaliset oikeudet, hedelmöittyminen, raskaus, tykkääminen, seurustelu, myönteisyys ja murrosiän perustiedot ovat tämän ikäluokan seksuaalikasvatuksen sisältöjä. Siemensyöksyistä ja kondomista tulee myös puhua 6.-luokalla. (Kontula & Meriläinen 2007, 141; Kemppainen 2004, 41; Bildjuschkin & Malmberg 2000, 50-51.)

2.1.3 Seksuaalinen suuntautuminen

Heteroseksuaalisuus tarkoittaa sitä, että tuntee pääasiallisesti emotionaalista ja seksuaalista halua vastakkaista sukupuolta olevaan ihmiseen. Heteroseksuaalisuus on tärkeää ihmisten lisääntymisen kannalta ja enemmistö tuntee itsensä heteroseksuaaleiksi. Homoseksuaali ihastuu ja hänen seksuaaliset halunsa kohdistuvat samaa sukupuolta olevaan henkilöön. Kun mies tykkää miehestä, sanotaan häntä homoksi ja kun nainen tykkää naisesta, häntä sanotaan lesboksi. Homoseksuaaliset suhteet eivät juuri eroa heteroseksuaalisista suhteista. Niissä suudellaan ja kiihotutaan aivan samalla tavalla. Kaikkien tulisi hyväksyä oma seksuaalinen suuntautumisensa ja ymmärtää se, että kaikilla on oikeus valita ketä rakastaa ja että homoseksuaalisille ihmisille kuuluvat samat oikeudet kuin muillekin. Biseksuaali tuntee seksuaalista vetoa sekä miehiin, että naisiin. (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 120, 122; Stoppard 1997, 86-87.)

Yleensä heteroseksuaaliset suhteet esitetään itsestään selvinä, luonnollisina ja luonnonlakeihin perustuvina. Homoseksuaalisesta suuntautumisesta vaietaan usein. Seitsemäsluokkalaisia poikia voi kiinnostaa samaa sukupuolta oleva kaveri ja se voi mietityttää heitä. Tällainen samaa sukupuolta olevaan ihmiseen ihastuminen ei automaattisesti tarkoita sitä, että on homoseksuaali, vaan se voi olla osa seksuaalista kehittymistä. Homoseksuaalisilla nuorilla, kuten myös heteroseksuaalisilla nuorilla on tarve puhua seksuaalisuudesta. Kaikki pojat eivät tiedä heteroseksuaalisuuden, homoseksuaalisuuden tai biseksuaalisuuden olevan seksuaalisia suuntautumisita. (Lehtonen 2003, 132, 237; Piironen 2006, 45; Stoppard 1997, 86-87; Apter, Bildjuschkin, Cacciatore, Kontula, Koski, Tiilo, Törhonen 2001, 33-34.)

2.2 Murrosikä ja fyysinen kehitys

2.2.1 Murrosikä

Murrosikä eli puberteetti on tytöillä noin 9–16-vuotiaana ja pojilla yleensä pari vuotta myöhemmin. Murrosiän aikaan saamat fyysiset muutokset saavat alkunsa hormoneista. Sukupuoli hormonien muodostuessa, nuorilla alkaa myös murrosikä. Hormonit voivat vaikuttaa nuoren tunne-elämään ja mielialaan. (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 74; Harris 1994, 30-32.)

Murrosiässä nuori tarvitsee tukea perheeltä ja sen ulkopuolelta. Itsenäistyessään nuori saattaa provosoida riitoja, koska tarvitsee niitä itsenäistyäkseen. Vanhempia saatetaan kyseenalaistaa ja heidän kanssaan voi tulla ristiriitoja. Nuori pyrkii vanhemmistaan eroon ja silloin kokeillaan usein rajoja ja siksi se voi olla raskasta aikaa. Välillä nuori saattaa haluta vanhemmistaan eroon ja välillä palata heidän luokse. Murrosiän jälkeen nuori kohtaa vanhempansa uudella, aikuismaisemmalla, tavalla. Toisille murrosikä on mukava muutosten matka, mutta toiset käyvät läpi urakan vuosista selviytyäkseen. Seksuaaliset halut kasvavat murrosiässä ja seksuaalisia kokemuksia saattaa syntyä. Ne voivat olla miellyttäviä, mutta ne saattavat myös hävettää tai ahdistaa. Nuorella tulee olla ihminen jolle puhua. Hänen mieltään voi painaa hänen ulkomuotonsa ja hänellä voi olla ristiriitaisia tunteita kehostaan, koska keho muuttuu varhaisnuoruudessa lyhyessä ajassa. Välillä nuori ei välttämättä itsekään tiedä miltä hänestä tuntuu. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 57-60.)

Nuoret ymmärtävät seksuaalisuuden muokkaantuvan murrosiässä, mutta kaikki eivät osaa yhdistää murrosiän tuomia muutoksia seksuaalisuuteen. Aamuiset erektiot voivat olla pojille yllätys, sillä reilu kymmenesosa pojista luulee, että penis kovettuu vain poikien katsellessa ihaillen tyttöjä. Pojista myös vain hieman yli puolet tiesi siemensyöksyjen keskimääräisen alkamisiän. Yöllisten siemensyöksyjen merkitys ja siemennesteen tunnistus osattiin hyvin, mutta kysymykset lapsuuden ja murrosiän muutoksista oli pojille vaikeita. Kolmas osa pojista tiesi murrosiän vaikutuksista seksuaaliseen kiinnostukseen. (Piironen 2006, 45; Kontula & Meriläinen 2007, 64, 67, 80-81.)

2.2.2 Fyysiset muutokset

Poikien fyysinen kehittyminen alkaa usein tyttöjä myöhemmin, noin 11–12-vuotiaana. Siksi pojista saattaa tuntua, että kehittyminen on liian hidasta. 8.-luokkalaisille tehdyssä seksuaaliterveystietokilpailussa suurin osa kuitenkin tiesi, että fyysiset muutokset tapahtuvat nuorille eri-ikäisinä. (Rämö & Setälä 2001, 41; Stoppard 1997, 24-25; Apter ym. 2001, 14-15.)

Murrosiässä poikien kurkunpäähän muodostuu aataminomena ja pojille tulee äänenmurros, jota pojat eivät aina pidä miellyttävänä äänen korkeuden vaihtelun vuoksi. Hartiat alkavat leventyä ja lihakset alkavat kasvamaan, minkä pojat kokevat myönteiseksi asiaksi. Poikien kasvot muuttuvat aikuismaisemmiksi kuin aiemmin, mutta samalla iho kasvoissa rasvoittuu ja poikien finnejä voi tulla. Hiukset rasvoittuvat aiempaa nopeammin ja herkemmin. Karvoitus

voimistuu ja sukupuolielimien ympärille alkaa kasvaa karvaa, sekä parta ja viikset alkaa kasvaa. Pituuskasvu muuttuu nopeaksi ja paino nousee. Keho alkaa hikoilla ja hien haju lisääntyy, mikä ei ole pojista miellyttävää. Penis ja kivekset kasvavat. Siemenneste alkaa kehittyä ja siemensyöksyt alkavat keskimäärin 13,5vuoden iässä. Myös märät unet eli yölliset siemensyöksyt voivat alkaa, minkä pojat kokevat kielteiseksi sen kontrolloimattomuuden takia. (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 74-75; Stoppard 1997, 25; Leppänen 2005, 48-50.)

2.2.3 Sukupuolielimet

Pojan sukupuolielimiin kuuluvat siitin, kivekset, eturauhanen, rakkularauhaset, siemenjohtimet ja lisäkivekset. Siitintä eli penistä peittää esinahka ja sen jäykistyessä, erektiossa, peniksen paisuvaiskudos täyttyy verellä. Täysikasvuisen peniksen keskimääräinen pituus on normaalitilassa 9cm ja erektiossa 13cm. Peniksen keskimääräinen ympärysmitta on 12cm. Siittimen kautta tapahtuu pojan virtsaaminen. Peniksen kärki osaa kutsutaan terskaksi ja siinä on herkkä tunto. Kivekset pyrkivät pysymään jatkuvasti samassa lämpötilassa ja siksi ne liikkuvat kauemmas ja lähemmäs ihoa tilanteiden muuttuessa. Eturauhasen, rakkularauhasten ja kives-ten eritteistä muodostuu siemenneste. Lisäkiveksiin siittiöt siirtyvät kiveksistä kypsymään. Siemenjohdin lähtee lisäkiveksistä ja liittyy eturauhasen sisällä virtsaputkeen, josta siemenneste pääsee purkautumaan. (Arstila, Björkqvist, Hänninen, Nienstedt 2006, 432-433, 437-440; Bildjuschkin & Malmberg 2000, 41.)

Kolmannes pojista tiesi 8.-luokkalaisille tehdyssä seksuaaliterveystietokilpailussa, että eturauhanen kuuluu pojan sukupuolielimiin. Lähes kaikki pojat tiesivät miten peniksen hygieniasta huolehditaan. Pesussa ei tule käyttää saippuaa, koska saippua ärsyttää herkkää limakalvoa ja voi aiheuttaa hiivatulehduksen. Pestäessä tulee myös muistaa vetää esinahka täysin taakse ja pestä koko penis. Väärin vastanneet luulivat, että penis pestään vain siltä osin, mitä siitä näkyy, ilman esinahan vetämistä taakse. (Apter ym. 2001, 24.)

Esinahan taakse vetäminen ei usein onnistu esimurrosikäisillä. Murrosiässä esinahka alkaa venyä ja kasvaa. Tämän myötä esinahasta tulee tarpeeksi väljä. Joillakin esinahka jää kuitenkin liian kireäksi ja aiheuttaa kipua erektiossa ja hankaloittaa peniksen pesua. Kireää esinahkaa voi venyttellä peniksen ollessa erektiossa. Tällöin vedetään esinahkaa taaksepäin sopivasti, niin ettei kipu ole liian kovaa. Venyttelyä tulee tehdä mieluiten päivittäin useiden kuukausien ajan. Venyttelyn yhteydessä on hyvä käyttää liukastetta apuna. On normaalia saada siemen-

syöksy venyttelyn yhteydessä. Jos puolen vuoden venyttely harjoitusten jälkeen esinahka ei edelleenkään liu`u terskan yli, kirurgi arvioi mahdollisen ympärileikkauksen tarpeen. (Aho, Kotiranta-Ainamo, Pelander, Rinkinen 2008, 98.)

Tytön sukupuolielinten kokonaisrakenne oli huonosti tiedossa 8.-luokkalaisille tehdyssä seksuaaliterveystietokilpailussa pojilla (Kontula & Meriläinen 2007, 68). Tyttöjen sukupuolielimiin kuuluvat emätin, häpyhuulet, häpykieli, kohtu, munasarjat ja munanjohtimet. Ulkoisia sukupuolielimiä ovat isot häpyhuulet, pienet häpyhuulet ja häpykieli eli klitoris. Virtsaputki jää klitoriksen ja emättimen väliin. Peräaukon ja ulkoisten sukupuolielimien väliin jää väliliha. Sisäisiä sukupuolielimiä ovat kohtu, emätin, munanjohtimet ja munasarjat. Munasarjoissa kehittyvät munasolut ja hormoneja. Munasolun ja granulaatiosolujen kokonaisuutta sanotaan munarakkulaksi. Kuukautiskierron aikana tavallisesti yksi munarakkula kehittyy loppuun saakka ja repeää, jolloin tapahtuu ovulaatio eli munasolun irtoaminen. Silloin munasolu kulkeutuu munanjohtimen kautta kohtuun 3-5vuorokaudessa. Ovulaatio tapahtuu noin kaksi viikkoa ennen seuraavaa kuukautisvuotoa. Jos munasolu ei hedelmöity kahden viikon kuluessa, alkaa tytöllä kuukautiset. Jos munasolu hedelmöittyy, munasolu voi kehittyä sikiöksi kohdussa. Emätin yhdistää kohdun ja ulkoiset sukupuolielimet. (Arstila ym. 2006, 441-442, 444, 446, 452.)

2.3 Seurustelua, ei pelkkää seksiä

2.3.1 Seurustelu

Nuorilla seurustelut alkavat yleistyä 11–13-vuoden iässä. 40% 7-luokkalaisista on seurustellut. Seurustelua voi olla monenlaista. Siihen voi kuulua esimerkiksi käsi kädessä oleilua, yhdessä istuskelua, läksyjien tekemistä, pelien pelaamista ja suukottelua. Se luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. Seurusteleva pari voi olla kahdestaan tai ryhmässä ja he voivat vierailla toistensa vanhempien luona. Varhaisnuoruudessa seurustelusuhteet ovat usein lyhyitä. Toisia seurustelu ei kiinnostaa laisinkaan ja se on normaalia. Onnellinen voi olla yksinkin. (Rämö & Seitselä 2001, 43; Kontula 1991, 27; Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 136; Rode & Skovmoller 2003, 66-69.)

Osa ihastumisista johtaa seurustelemiseen, mutta aina ihastumisesta ei seuraa seurustelua. Joskus ihastuminen voi olla yksipuolista ja varsinkin nuorten kohdalla on vaikeaa erottaa ystävyyssuhdetta seurustelusuhdesta. Nuorilla voi olla epävarmuuden tunnetta ihastuksestaan ja epävarmuudentunne korostuu, jos ihastuksen kohde on samaa sukupuolta. (Lehtonen 2003, 168, 170.)

Nuoruudessa on kolme perustehtävää ja seurustelu tukee kaikkia näitä perustehtäviä. Perustehtäviä ovat ikäistensä kanssa oleminen, vanhemmista irtaantuminen, muuttuneen kehon haltuun otto ja kehon omaksi tunteminen. Seurustelu yleensä parantaa nuoren itsetuntoa ja auttaa nuorta itseään. Sen loppuminen ei ole vaikeaa vain jätetylle osapuolelle, vaan se voi olla vaikeaa myös jättäjälle itselleen. Seurustelu voi päättyä suhteen eroon ja nuoren sydänsurkut voivat olla ihan yhtä vahvoja kuin aikuisten. Seurustelun aikana saattaa ajatella, että suhde kestää ikuisesti. Suhteen päättyttyä voi tuntua siltä, ettei voi enää ikinä luottaa kenenkään, saattikka seurustella. Elämä jatkuu ja tulee uusia mahdollisuuksia, vaikka eroaminen sattuu. (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 62-63; Rode & Skovmoller 2003, 68.)

Seurusteluun voi kuulua rakkautta, mutta sitä voi tuntea muussakin yhteydessä. Sen määrittelyyn löytyy tuhansia määritelmiä. Useimmiten sanasta rakkaus, tulee ensimmäiseksi mieleen parisuhteen välinen rakkaus. Sitä voi kuitenkin kokea monissa erilaisissa tilanteissa ja suhteissa. Rakkaus on halua, tunnetta ja tahtoa. Sen tunne voi olla molemmin puolista tai yksipuolista. Rakkauden kautta voi tuntea erilaisia tunteita. Se voi olla ihanaa, mutta se voi olla myös sydäntä raastavaa. Kaikkia ei kiinnosta rakkauden kokeminen tai tunteminen, mutta hyvin usein rakkaus myös säätelee maailmaamme. Rakkaus on henkilökohtainen asia ja siinä vaaditaan uskoa toiseen ja itseensä. Se vaatii paljon toivoa ja uskoa. Siinä uskoo keskinäiseen yhteyteen ja aidoimmillaan rakkaus kestää vaikka mitä tapahtuisi. Rakkaus ei etsi omaa etuaan ja sitä voi myös oppia ja sitä voidaan opettaa. Ihmisen täytyy kyetä rakastamaan itseään, rakastaakseen toisia. Rakkauteen ei liity väkivaltaa, eikä rakkauden nimissä saa velvoittaa ketään tekemään mitään, mitä ei halua tehdä. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 121-123.)

Rakkauden tunnetta ei välttämättä osaa selittää ja sen tunne voi haihtua. Rakastumisen tunteesta tulee iloa, vaikka tietää, ettei se välttämättä tule kestäämään loputtomiin. Rakastuminen on tunne missä voi tuntea esimerkiksi, että sydän alkaa hakata kiivaasti ja ajatukset ovat aivan sekaisin, kun näkee rakkauden kohteen. Luultavasti myös pyrkii järjestämään tilanteita

milloin voi nähdä rakkauden kohteensa ja nukkuessa saattaa nähdä unta rakastetusta. (Rode & Skovmoller 2003, 58-60.)

Rakkauden kohdettaan voi suudella, mutta suuteleminen ei ole vain rakkauden ohella tapahtuva asia. Suuteleminen on hyvin henkilökohtaista ja sitä voi tehdä monin eri tavoin ja monessa eri tarkoituksessa. On esimerkiksi kevyitä suudelmia poskille ja kielisuudelmia eli ranskalaisia suudelmia. 7-luokkalaisista noin kolme neljäs osaa on suudellut suulle (Rämö & Setälä 2001, 45). Suutelun yhteydessä voidaan imeä tai purra toisen kaulaa, niin että siihen jää jälki, näitä kutsutaan fritsuiksi. Nuorilla on halu viestittää toisen kuuluvan hänelle, itsenäistymistä ja kokemusten kertymistä frtisujen kautta. Toiset ihmiset eivät pidä suutelemisesta ja toiset taas pitävät siitä paljonkin. (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 68.)

2.3.2 Seksi

Seksissä ihminen toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan haluamallaan tavalla ja jokainen seksi kokemus on erilainen ja ainutlaatuinen. Seksiä on itse yhdyntä, itsetyydytys, fantasiat ja toisen ihmisen koskettelu. Tärkeintä kuitenkin on, että ihminen saa nautintoa haluamallaan tavalla, niin ettei siihen liity kenenkään pakottamista, painostamista tai lain rikkomista. Seksikumppanin tulee pystyä sanomaan ”ei” toiselle osapuolelle, liite 1 (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 28.) Ihmiset ovat erilaisia, joten on mahdotonta tietää mikä tuntuu toisesta hyvältä. Seksissä on tärkeää luottaa itseensä ja mahdolliseen kumppaniinsa, jotta tietää mikä tuntuu hyvältä ja että voi luottaa ettei kumppani tee mitään vastenmielistä. Jos seksi ei tuota mielihyvää sitä ei tule harrastaa, koska jos toinen osapuoli ei nauti, voiko toinenkaan nauttia. Mikäli seksissä tapahtuu limakalvokontakti, tulee muistaa ehkäisy. Ehkäisyllä pyritään välttymään sukupuolitaudeilta ja ei-toivotulta raskaudelta. Sitä minkä ikäisenä on valmis seksiin, ei voida sanoa. Seksin aloittamiseen vaaditaan sekä psyykkistä että fyysistä valmiutta. Lisääntyminen tapahtuu seksin avulla, mutta seksiä harrastetaan myös mielihyvän ja onnistumisen kokemuksen takia. Sitä saatetaan harrastaa myös, jotta saisi rakkautta ja hellyyttä. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 166.)

Itsetyydytyksen avulla voi tutustua omaan kehoonsa ja näin valmistautua yhdyntää varten. Siitä ei voi tulla raskaaksi eikä siitä voi saada sukupuolitauteja. Itsetyydytys yleistyy 10–11-vuoden iässä (Kontula 1991, 29). Itsetyydytystä voidaan kutsua myös masturboimiseksi. Se tarkoittaa sitä, että hyväilläään ja kiihotetaan omia sukupuolielimiä. Kiihottuessa penis jäykis-

tyy ja esinahan liikuttaminen edestakaisin tuottaa mielihyvää. Itsetyydytyksen apuna voi käyttää mielikuvitustaan, fantasioitaan, lehtiä, kirjoja tai elokuvia. Se on yksityisasia eikä sitä tule tehdä julkisilla paikoilla. Siitä voi saada orgasmin jolloin voi tuntea nautintoa ja sperma eli siemenneste purkautuu ulos peniksestä. Siemensyöksyn voi saada myös nukkuessaan ja tätä kutsutaan märeksi uneksi, joka on täysin vaaraton ja tahdosta riippumaton. Kaikki pojat eivät kuitenkaan tiedä yöllisten siemensyöksyjen olevan normaalia kehittymistä, mutta yli puolet pojista tietää siemensyöksyjen alkavan yleisimmin 14-vuotiaana. Seitsemäsluokkalaisista 57%:lla ovat alkaneet siemensyöksyt (Rämö & Seitselä 2001, 41). Siemenneste on vaaleankeltävää ja siemenneste ei voi loppua itsetyydytyksellä, koska keho tuottaa 100-300 miljoonaa siittiötä joka ikinen päivä. (Liikka 2003, 59, 66-69; Gravelle, Castro & Castro 1999, 36-37; Apter ym 2001, 15, 24.)

Joka kolmannella pojalla oli jonkinlaisia vääriä tietoja itsetyydytyksestä ja lähes puolet pojista ajatteli, että itsetyydytys on epätavallista lapsuudessa 8.-luokkalaisille tehdyssä seksuaaliterveystietokilpailussa. Suurin osa pojista tiesi mitä masturbointi tarkoittaa. (Kontula & Meriläinen 2007, 70; Apter ym 2001, 14.)

Yhdynnässä tulee olla varmoja, että molemmat osapuolet haluavat sitä ja sitä ennen tapahtuva esileikki voi alkaa jo katseista. 7% 7-luokkalaisista pojista on ollut yhdynnässä (Rämö & Seitselä 2001, 45). Yhdyntä yksinkertaisuudessaan tarkoittaa sitä, että penis työnnetään varovasti emättimeen. Tyttö saattaa kiihottua hitaammin kuin poika ja yhdyntä ei silloin välttämättä onnistu. Jos tyttö ei ole kiihottunut, hänen emättimensä on liian kuiva. Nuorena pojat saavat orgasmin joskus jo muutamassa sekunnissa, mutta kokemuksen kautta orgasmia oppii säätelämään. Jo ensimmäisestä yhdynnästä voi tulla raskaaksi, joten ehkäisy on muistettava. (Liikka 2003, 99-100, 106.)

Yhdynnästä voi seurata raskaus, jos naisen emättimeen pääsee siittiöitä. Tämä voi tapahtua joko niin, ettei ehkäisyä ole käytetty laisinkaan, tai ehkäisy on pettänyt. Miehen siittiöt elävät yleensä noin 2-5 vuorokautta toimintakykyisinä. Kuukautiskierron ovulaation aikana on 36 tuntia milloin raskaus voi saada alkunsa, mutta koska siittiöt voivat elää päiviä, ei ole olemassa niin sanottuja varmoja päiviä. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 176.)

Lähes kaikki pojat kokivat 8.-luokkalaisille tehdyssä seksuaaliterveystietokilpailussa, että ehkäisy kuuluu molemmille osapuolille ja että ehkäisyvälineistä tulee ottaa selvää ja valita itselleen sopivin. Osa pojista luuli keskeytettyä yhdyntää ehkäisy menetelmäksi, vaikka peniksen

vetäminen emättimestä pois ennen siemensyöksyä ei sitä ole. Harva pojista tiesi, että e-pillerit ehkäisevät varmimmin raskauden. Lähes kaikki pojat tiesivät mistä kondomeja saa ja että niiden ostoon ei ole alaikärajaa. Suurin osa pojista tiesi myös, että kondomi laitetaan paikoilleen ennen yhdyntää ja että siemenneste jää kondomin sisälle ja näin ehkäisee raskauden. Pojat tiesivät useimmiten, että kondomi on paras vaihtoehto niille, jotka vaihtavat seksikumppaniin. (Apter ym 2001, 48,51,58.)

Kondomi on ainut ehkäisyväline, mikä ehkäisee sekä raskautta että sukupuolitauteja. Se on hyvin ohut suojus, mikä laitetaan erektiossa olevan siittimen päälle. Siittiöt eivät silloin pääse yhdynnässä yhtymään naisen munasoluun, koska miehen siemenneste pysyy kondomin sisällä. On syytä opetella kondomin asettaminen oikein, koska jos kondomia ei ole asetettu oikein siittimen päälle, voi siemennestettä vuotaa kondomin ulkopuolelle. Kondomi voi myös hajota ja näin siittiöitä voi päästä yhtymään munasolun kanssa. Kondomeja voi ostaa melkein mistä kaupasta vain. (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 91-92.)

Ehkäisyn toinen tehtävä on ehkäistä sukupuolitauteja ja vain puolet 8.-luokkalaisista vastasi oikein seksuaaliterveystietokilpailussa kysymyksiin sukupuolitaudeista. Ne olivatkin huonoiten tiedettyjä asioita. Jos kumppani vakuuttaa oireettomuuttaan, hieman alle viides osa nuorista ei osaa varautua sukupuolitauti tartuntariskiä. (Kontula & Meriläinen 2007, 64, 86.)

Sukupuolitaudit ovat sukupuoliteitse joko yhdynnässä tai limakalvokontaktissa tarttuvia tautia. Bakteeriperäiset taudit voidaan parantaa ja virusperäisten tautien oireita voidaan helpottaa. Sukupuolitaudit voivat olla oireettomia ja sen takia ei voi tietää kenellä on sukupuolitauti ilman sukupuolitauditestejä. Kuppa, tippuri ja klamydia ovat bakteerin aiheuttamia sukupuolitauteja, mitkä voidaan hoitaa antibiooteilla. B-hepatiitti on sukupuolitauti, minkä aiheuttaa virus, joka vaikuttaa maksan toimintaan. Taudille ei ole hoitoa, mutta sitä vastaan voidaan rokottaa ennen tartuntaa ja sen oireita voidaan helpottaa. Tauti voi myös parantua, mutta osa jää taudin kantajiksi. Toinen viruksen aiheuttama sukupuolitauti on visvasyyli eli kondylooma. Ulkoisia, näkyviä syylä ei aina ole. Kondylooman aiheuttajana on papilloomavirus. Visvasyyliä voidaan hoitaa, mutta ne voivat uusiutua. Visvasyyliä lisäävät kohdunkaulan syövän riskiä. Hi-viruksen aiheuttama sairaus on Hiv. Hiv- infektion seurauksena ihmisen oma puolustuskyky vähitellen heikkenee. Hiv tarttuu sukupuoliteitse tai veren välityksellä. Hiv-infektioon ei ole parannuskeinoja, mutta sitä voidaan hidastaa lääkityksellä. Hiv-infektion viimeinen vaihe on aids eli immuunikato. Herpes simplex on myös viruksen aiheuttama tulehdus. Tämän aiheuttajana ei aina ole sukupuoliyhteys. Herpes simplex tarttuu ihokosketuk-

sessä. Virus tarttuu rakkulavaiheessa. Herpes 1 aiheuttaa huulien, suun, nenän ja silmien luokse rakkulamaisia haavoja. Herpes 2 aiheuttaa haavaumia sukupuolielimiin ja peräaukkoon. Parannuskeinoa herpes simplexille ei ole, mutta siihen on lääkitys, mikä saa rakkulat yleensä häviämään. Haavaumat ja rakkulat voivat kuitenkin uusiutua. (Bildjuschkin & Mamberg 2000, 102-104.)

3 OPINNÄYTTEEN TARKOITUS, TAVOITE JA TEHTÄVÄ

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää poikien seksuaalisuutta ja tuottaa sen myötä ohjelehtinen 11–12-vuotiaille pojille seksuaalisuudesta Kainuun maakunta –kuntayhtymälle kouluterveydenhuoltoon. Opinnäytetyöni tavoitteena on, että pojat saavat heille suunnattua sanomaa seksuaalisuudesta. He voivat olla yhteydessä kouluterveydenhoitajaan ja keskustella hänen kanssaan seksuaalisuudesta. Osa tavoitteena on, että opinnäytetyö ja ohjelehtinen tulee olemaan kouluterveydenhoitajan tukena hänen puhuessaan seksuaalisuudesta 11–12-vuotiaille pojalle.

Ohjelehtisen tarve on noussut esille koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palaverissa. (Terttu Karppinen 2009) Ohjelehtinen tulee tehdä pojille, koska vuonna 2000 ja 2006 tehtyjen seksuaaliterveystietokilpailujen mukaan pojilla on heikompi tietämys seksuaalisuudesta kuin tytöillä (Kontula & Meriläinen 2007, 62). Ohjelehtinen tehdään 11–12-vuotiaille, koska seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelmassa 2007-2010 tavoitteena on, että seksuaalikasvatus tavoittaa kaikki lapset ja nuoret ja heille tulee kehittää monipuolisia oppimateriaaleja heidän kehitystasoonsa soveltuvalla tavalla (Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen, toimintaohjelma 2007-2010 2006, 27). Ohjelehtinen on sekä seksuaalineuvontaa että seksuaalivalistusta, mitkä ovat osa seksuaalikasvatusta (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 16). Sisältö ohjelehtiseen nousee teoriasta.

Tutkimuskysymykseni ovat:

Mitä on 11–12-vuotiaan pojan seksuaalisuus?

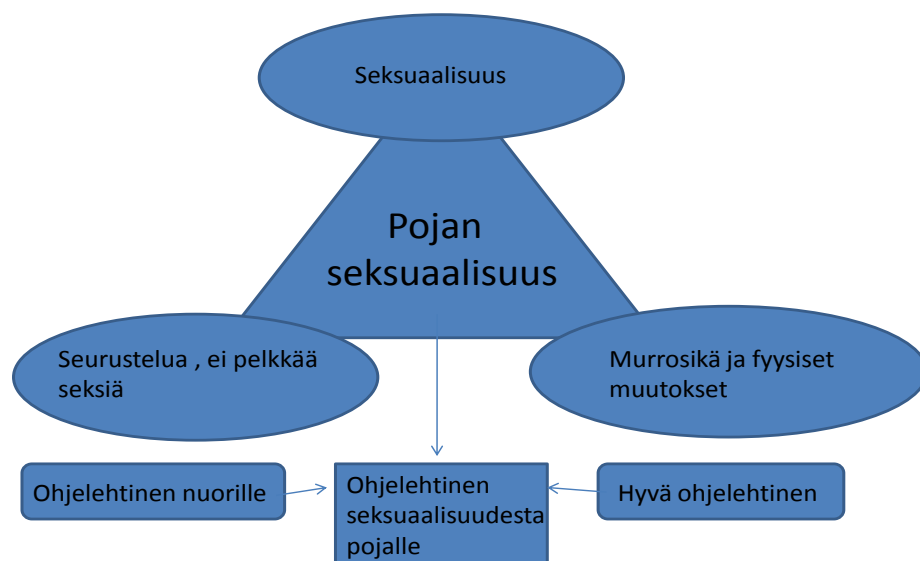
Millainen on seksuaalisuudesta kertova ohjelehtinen 11–12-vuotiaille pojille?

4 TUOTTEISTAMISPROSESSI

4.1 Tuotteen muodostuminen

Opinnäytetyöni viitekehys koostuu kolmesta osasta, jotka ovat seksuaalisuus, murrosikä ja fyysinen kehitys, sekä seurustelua, ei pelkkää seksiä. Tuote muodostuu viitekehysten kautta ja siihen vaikuttaa myös se millainen ohjehtisen tulee olla, kuvio 1.

Teoriaosioon on kirjoitettu seksuaalisuudesta, murrosiästä ja fyysisistä muutoksista, sekä seurustelusta, ei pelkästä seksistä. Nämä asiat ovat toistuneet lähteissä ja ne ovat sen takia teoriassa. Näistä kolmesta osiosta muodostuu teoria siitä mitä on pojan seksuaalisuus ja tämä teoria on ohjehtisen perusta. Ohjehtisen ulkonäkö koostuu teorian tiedon kautta tulleesta tiedosta millainen nuorille seksuaalisuudesta kertovan ohjehtisen tulee olla.



Kuvio 1. Tuotteen muodostuminen.

4.2 Kirjallisuuteen perehtyminen

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on käytännön toiminnan opastaminen, ohjeistaminen, toiminnan järjeistämisen tai järjestäminen. Se voi olla ammatilliseen käyttöön suunnattu ohje, opastus tai ohjeistus. Toteutustapoja on useita, kuten kansio, kirja tai opas. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyy raportointi tutkimusviestinnän keinoin sekä käytännön toteutus. Toiminnallisessa opinnäytetyössä voidaan tehdä selvitys ja siihen tarvitaan tutkimusmenetelmä. Opinnäytetyön tulee olla käytännönläheinen, työelämälähtöinen, alan tietojen ja taitojen hallintaa osoittava ja tutkimuksellisella asenteella toteutettu. Suositeltavaa on, että toiminnalliselle opinnäytetyölle on toimeksiantaja. Toiminnallisen opinnäytetyön kautta muodostuu aina jokin tuote. Tämän takia raportoinnissa on käsiteltävä käytettyjä keinoja tuotoksen saavuttamiseksi. (Airaksinen & Vilka 2003, 9-10, 16, 51.)

Teorialähtöisessä opinnäytteessä aiemmat tutkimukset ja kirjallisuus ohjaa ja suuntaa opinnäytetyössäni tekemiäni päätöksiä. Teorian avulla tulee myös varmuus ohjelehtisen tarpeeseen. (Aikaisempaan kirjallisuuteen/materiaaliin perehtyminen 2010.) Opinnäytetyöni oli toiminnallinen opinnäytetyö ja menetelmänä käytin teorialähtöistä eli deduktiivista menetelmää. Aiempiin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen perehtyminen oli siis välttämätöntä.

Teoria aineiston olen hakenut suurimmaksi osaksi Kajaanin kaupungin kirjastosta ja Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjastosta. Tapasin opinnäytetyöni ohjaajan, Terttu Karppisen, heti alku syksystä 2009 ja sain häneltä ensimmäisen kirjan opinnäytetyöhöni liittyen. Kirja oli Katriina Bildjuschkin ja Susanna Ruuhilahden vuonna 2008 kirjoittama kirja Seksiä vaatteet päällä. Tämän kirjan luettuani lähdin hakemaan lisää aineistoa kirjastosta. Kirjastosta lainasin useassa otteessa kymmenisen kirjaa ja osan niistä luin kannesta kanteen ja osan selailin läpi. Luin kirjoja missä kerrottiin kuinka seksuaalikasvatusta tulee antaa, millaisia ohjelehtisten tulee olla ja luin myös nuorille tarkoitettuja kirjoja. Lähdekritiikin kautta kirjoista alkoi valikoitua ne kirjat, joita käytin teorian kirjoittamiseen. Yritin siis saada mahdollisimman tuoretta tietoa opinnäytetyöstä, seksuaalisuudesta ja ohjelehtisen teosta.

Tutustuttuani kirjallisuuteen tein ja esitin aihe-analyysini ja sain edetä opinnäytetyön suunnitelma vaiheeseen. Tässä vaiheessa aiheeni rajausta oli jo hyvällä mallilla. Jatkoin kirjallisuuteen perehtymistä ja ryhdyin kirjoittamaan teoriaosiota opinnäytetyöhöni, josta sitten muodostui

sisältö itse ohjelehtiseen. Teoriaa kirjoitin melko laajasti, koska koin, että oli helpompi kirjoittaa hieman liikaa ja karsia sitten ne osat pois, jotka myöhemmin tuntuivat turhilta.

Tutustuin lisää aiempiin tutkimuksiin ja lisäsin niistä tietoa teoriaan. Teoriasta muodostui selkeä viitekehys, mihin kuului seksuaalisuus, murrosikä ja seurustelu –ei pelkkää seksiä. Viitekehysten kautta minulle alkoi muodostua käsitys siitä mitä ohjelehtinen tuli sisältämään. Se millainen ohjelehtisestä tuli alkoi hahmottua luettuani kirjallisuutta siitä millainen hyvän ohjelehtisen tulee olla ja millainen on hyvä ohjelehtinen seksuaalisuudesta nuorille. Opinnäytetyön suunnittelu vaiheessa sain opinnäytetyöni ohjaajalta, Sirpa Parviaiselta, kirjan Näin tehdään lapsia, jossa oli sarjakuvan kautta kerrottu lapsien teosta. Tästä kirjasta oli apua itse tuotteen hahmottelussa.

4.3 Tuotteen käsikirjoitus

Käsikirjoituksessa kirjoitetaan suunnitelma tuotteen sisällöstä sekä otetaan huomioon muun muassa tuotteen rakenne, väritys, muoto, käyttötapa ja tyyli. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tulee selvittää mitä, miksi ja miten olen tehnyt opinnäytetyöni. Esittämäni asiat ohjelehtiseen perustelen argumentoivan tekstin avulla eli osoitan valintani oikeiksi lähteiden perusteella. Argumentoivaan tekstiin kuuluu myös perustelut siitä miksi jokin asia ei tule ohjelehtiseen. (Airaksinen & Vilka 2003, 65, 102.) Tuotteen kokonaisuus hahmottuu käsikirjoituksen avulla (Tuotteen suunnittelu 2010).

Nuoret pitävät seksuaalivalistuslehtisiä tärkeinä (Nummelin 2000, 96). Tuote tehdään 11–12-vuotiaille, koska heillä murrosikä on jo mahdollisesti alkanut tai alkaa lähivuosina. Erityisesti murrosiän alettua seksuaalisuutta tulee alkaa käsitellä (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 7). 11–12-vuotiaita kiinnostaa sukupuoliasiat ja siinä iässä heidän tulee oppia arvostamaan kehoaan ja intymiteettiään (Kemppainen 2004, 41, 75). Nuorena pojat voivat myös omaksua myöhemmän terveyden kannalta merkittäviä terveystottumuksia (Tossavainen 1993, 1).

Seksuaalivalistuslehtisiä käytetään seksuaalineuvonnan tukena (Nummelin 1997, 41). Ohjelehtisten tulee olla saatavilla niin, että pojat, jotka eivät halua paljastaa olevansa kiinnostuneita seksuaalisuudesta, saavat sen vaivattomasti. Osa nuorista on kokenut saaneensa ohjelehtisiä, joissa on liian varhaisessa vaiheessa tietoa seksuaalisuudesta ja osa taas ohjelehtisiä, jotka kuuluvat heitä nuoremmille. (Nummelin 2000, 80–82.) Oli siis tärkeää kiinnittää huomiota

kohderyhmään. Opinnäytetyöni ja ohjelehtinen tulevat terveydenhoitajan tueksi hänen keskustellessa seksuaalisuudesta 11–12-vuotiaan pojan kanssa. Opinnäytetyöni kautta tuleva ohjelehtinen tulee myös terveydenhoitajan odotushuoneeseen.

Kirjalliset ohjausmateriaalit voivat olla yhdensivun tai useamman sivun mittaisia kirjasia, oppaita, ohjeita tai lehtisiä. Kirjallisen ohjeen kokonaisuutta voi tarkastella sisällön ja ulkonäön perusteella. (Hirvonen, Johansson, Kyngäs, Kääriäinen, Poskiparta & Renfors 2007, 124–125.) Opinnäytetyönäni tekemä ohjelehtinen on kirjallinen ohjausmateriaali. Sen teossa tutkitaan mitä sisällössä tulee olla ja miltä sen tulee näyttää.

Ohjelehtinen ei saa olla liian pieni kokoinen, koska silloin se jätetään helposti lukematta, koska se saattaa hävitä. Se ei myöskään saa olla liian isokokoinen, koska silloin sitä on hankala lukea ja käsitellä. Ohjelehtisen tulee olla isompi kuin A5, mutta korkeintaan A4. (Nummelin 2000, 83–84.) Tämän vuoksi päädyin tekemään ohjelehtisestääni A4 kokoisen, mutta se on taiteltu pienemmäksi. Tekstin jaottelun ja asettelun tulee olla järkevää ja tärkeitä asioita voidaan korostaa esimerkiksi alleviivauksilla (Hirvonen ym 2007, 127). Ohjelehtisen jaottelu ja asettelu on tarkoin mietitty ja harkittu, sekä tärkeitä asioita on korostettu tummennuksilla.

Ohjelehtisestä tehtiin nuorekas, mielenkiintoinen, mielikuvituksellinen ja huomiota herättävä, koska nuorille suunnatun ohjelehtisen tulee olla sellainen. Siinä tulee olla kuvia, joten päädyin tekemään ohjelehtiseen sarjakuvan, jonka Noora Heikkinen piirsi. Sarjakuvan sisältö nousi teoriasta ja itse sarjakuva muodostui kokeilemalla ja piirtämällä erilaisia sarjakuvia joissa oli kaikki teoriasta nousseet asiat. Sarjakuvaan saatiin huumoria mukaan, koska nuorille tulee olla huumoria. Kuvat sarjakuvassa ovat lukemista helpottavia, havainnollistavia, selventäviä, hauskoja, selkeitä, asiallisia, opastavia ja ne liittyvät kiinteästi sisältöön, kuten kuvien tulee. Ohjelehtisestä tehtiin värikäs, koska nuoret pitävät värikkäistä ohjelehtisistä. Ohjelehtinen kertoo lyhyesti sarjakuvan ohella täyttä faktatietoa, koska poikien mielestä siinä tulee kertoa myös ihan asiaa, kuitenkin lyhyesti ja ytimekkäästi. (ks. Nummelin 2000, 84–90.)

Ohjelehtisen tulee olla asiakkaan tietojen ja tarpeiden mukainen ja hänelle sopiva. Sitä ei tule kirjoittaa liian vaikealla tekstillä, eikä siitä tule tehdä liian laajaa. Vaikeaselkoinen ohjelehtinen voidaan ymmärtää väärin. Ohjelehtinen tulee antaa sopivassa paikassa sopivaan aikaan ja siinä tulee olla selvästi esillä kenelle se on tarkoitettu. (Hirvonen ym 2007, 125, 127.) Nämä asiat otettiin huomioon ohjelehtisen teossa. Sitä ei kirjoitettu liian vaikealla tekstillä, eikä siitä tehty liian laajaa. Ohjelehtisessä kerrotaan vain pääkohdittain seksuaalisuudesta, jottei tietoa

tule liikaa. Ohjelehtinen annetaan pojalle sopivaan aikaan, sopivassa paikassa ja ohjelehtiseen tuli selvästi esille kenelle se on tarkoitettu.

Tuote sisältää sarjakuvan, jossa kerrotaan seksuaalisuudesta ja pojan fyysisistä muutoksista murrosiässä. Sarjakuvaan tuli kuvien ohelle lyhyesti faktatietoa siitä aiheesta mitä sarjakuvassa tapahtuu ja tuotteeseen tuli myös yksi sivu pelkästään faktatietoa. Nuorten mielestä tunteita ja seurustelua käsitellään liian vähän ohjelehtisissä, joten niitä tuodaan esille ohjelehtisessä, koska ne kuuluvat tämän ikäluokan seksuaalikasvatukseen, kuten myös itsetyydytys ja ihmissuhdetaidot, joita käsitellään sarjakuvassa. Sarjakuvassa käsitellään myös suvaitsevaisuutta ja pojan fyysisiä muutoksia koska niistä tulee puhua alle 13-vuotiaille. Murrosiän perustiedot tulee opettaa, joten sarjakuvassa kerrotaan siemensyöksyistä ja peniksen pesusta. Naisen ja miehen sukupuolielimistä tuli sarjakuvaan kuvat, koska seksuaaliterveystietokilpailun mukaan pojilla oli heikko tietämys sekä miesten että naisten sukupuolielimistä ja erityisesti pojat haluavat ohjelehtisiin kuvia niistä. Seksuaaliset oikeudet (Liite 1) otettiin huomioon sarjakuvassa, koska nuori saattaa joutua tilanteeseen, josta voi päästä pois, jos nuorella on kyky sanoa EI. Näin myös pojalle kerrotaan oman kehon suojelusta ja arvostuksesta. Ohjelehtisessä on seksuaalisuuden sanastoa. (ks. Bildjuschkin & Malmberg 2000, 50-51; Piironen 2006, 84; Nummelin 2000, 95-96, 87; Kontula & Meriläinen 2007, 62, 141; Kemppainen 2004, 41.)

Seksuaalinen identiteetti ja minäkuva otettiin huomioon sekä sarjakuvassa että faktaosiossa. Faktaosiossa on myös osioita seksuaalisesta suuntautumisesta, murrosiästä, fyysisistä muutoksista, seksuaalisuuden portaista (Liite 2), seurustelusta, rakkaudesta, suutelemisesta, sydänsuruista, seksistä, siemensyöksyistä ja eroista seksuaalisessa kehityksessä. Ohjelehtisessä ei kerrota sukupuolitaudeista, koska niiden sisältö kuuluu yläasteelle (Kontula & Meriläinen 2007, 141). Koska ohjelehtisessä ei kerrota sukupuolitaudeista, siinä ei kerrota kondomista, eikä muusta ehkäisystä. Se, että ehkäisystä ei kerrota ohjelehtisessä, on myös osa rajausta. Tämän myötä myöskään raskaudesta ei kerrota siinä. Kokonaisuudessaan ohjelehtiseen tuli positiivinen kuva seksuaalisuudesta.

Ohjelehtiseen tuli etusivulle Kainuun maakunta -kuntayhtymän logo ja takasivulle Internet osoitteita mistä pojat saavat tietoa seksuaalisuudesta. Siihen tuli myös teksti: ”kysy lisää verkkarilta”, jotta pojat menisivät keskustelemaan kouluterveydenhoitajan kanssa seksuaalisuudesta. Ohjelehtinen tehtiin sähköiseen muotoon. Kainuun maakunta- kuntayhtymän koulu-

ja opiskelijaterveydenhuollon halutessa käyttää tuotetta he voivat tulostaa sähköistä versiota. Ohjelehtinen tulee Kainuun maakunta- kuntayhtymän yleiseen käyttöön.

4.4 Tuotteen testaus ja arviointi

Oman arvioinnin tueksi toiminnallisesta opinnäytetyössä on hyvä selvittää tavoitteiden saavuttamisen arviointiin palaute. Palautetta tulee pyytää ohjeen käytettävyydestä, työn visuaalisesta ilmeestä, toimivuudesta ja luotettavuudesta. Tuotetta voidaan arvioida asiantuntijoilla, opinnäytetyöni kohdalla seksuaaliterapeutilla sekä terveydenhoitajilla. Asiantuntijoiden arviointia voidaan käyttää jo tuotteen alkuvaiheilla ja näin voidaan havaita ja korjata ongelmakohtia. Lopulliseksi arvioinniksi asiantuntijat eivät kuitenkaan riitä. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 157; Tuotteen arviointi 2010.)

Ennen tuotteeni ensimmäistä esitestausta piirtelin useita sarjakuvia joihin sisällytin ne asiat jotka siihen tuli. Yritin saada muodostettua selkeän ja hyvän sarjakuvan. Pikku hiljaa minulla hahmottui ensimmäinen kokonainen sarjakuva, johon olin tyytyväinen. Ensimmäisen piirtäjällä piirättämäni version ohjelehtisestä esitestasin opinnäytetyöni ohjaajalla, seksuaaliterapeutilla ja sain siitä hyvää palautetta. Esitestasin myös tuotetta tuotteen kehittyessä miespuolisilla tuttavillani, jotka olivat kokeneet tämän iän. Miesten näkökulman kautta sain uusia ajatuksia ja tein pieniä muutoksia ohjelehtiseni toiseen versioon. Sisältö pysyi samana, koska sisältö sarjakuvaan nousi teoriasta ja ohjelehtiseen tuli asiat jotka nousivat tärkeiksi teorian myötä. Toiseen versioon muuttui hieman sarjakuvan tarina ja muutenkin toinen versio oli hieman visuaalisesti parempi.

Esitestasin ensimmäisen ja toisen version jo eläkkeellä olevalla terveydenhoitajalla ja hänen mielestään toinen versio ohjelehtisistä oli parempi. Hän kuitenkin sanoi, että toinen versio oli hieman sekavampi kuviltaan, kuin ensimmäinen versio, koska siinä oli yksi kuva enemmän kuin toisessa versiossa. Sisältö oli hänen mielestään sitä, mitä hän oli seksuaalikasvatuksessa kertonut viidesluokkalaisille pojille. Seuraavana esitestasin kaksi 13-vuotiasta poikaa. Annoin pojille molemmat versiot ohjelehtisistä ja kerroin opinnäytetyöstäni ja mikä sen tarkoituksena on tuottaa. Pyysin heitä tutustumaan niihin ja kertomaan minulle mielipiteen niistä. Tutustuttuaan ohjelehtisiin pojat pyysivät minua kuuntelemaan heidän mielipiteensä. Ensimmäiseksi molemmat sanoivat että toinen versio oli parempi. He kertoivat myös, että sarjakuva oli hauska ja mielenkiintoinen ja että heidän mielestään se oli todella hyvä keino kertoa seksuaa-

lisuudesta. Pojat eivät kokeneet sarjakuvaa sekavaksi. Kuvat sarjakuvassa olivat heidän mielestä hyviä. He sanoivat, että kuvat olivat oikealla tavalla piirretty 11–12-vuotiaalle pojalle. Pojat olivat täyttäneet 13 -vuotta kaksi kuukautta ennen esitestausta, joten heidän mielestään heillä oli helppo muistella sitä, kun olivat 11–12-vuotiaita. Kokonaisuudessaan he kokivat ulkonäön ja sarjakuvan koon hyväksi ja selkeäksi. Sisällön kannalta pojat kertoivat, että heille oli esitetty 11-vuotiaana koulussa video seksuaalisuudesta, jossa oli käsitelty ohjelehtisen kaltaisia asioita. Kysyessäni oliko heidän mielestään ohjelehtisessä joitakin sisällön puutteita, he kertoivat, että heistä ohjelehtisessä oli ne asiat joista heille oli kerrottu videon avulla. Pojat olivat sitä mieltä, että ohjelehtinen tulee tarpeeseen ja että sitä olisi ollut mukava lueskella itsekseen 11–12-vuotiaana. Myös terveydenhoitajan kanssa keskustelemisen ohjelehtisen avulla he kokivat myönteisenä.

Esitetasin ohjelehtisen myös 13-vuotiaiden poikien äidillä ja myös hänen mielestään toinen versio ohjelehtisistä oli parempi. Sarjakuvan hän koki 11–12-vuotiaalle pojille hyväksi keinoksi kertoa seksuaalisuudesta ja kuvat siinä hän koki nuorekkaiksi. Hänen mielestään sarjakuvan sisältö oli kohdennettu oikealle ikäryhmälle. Kokonaisuudessaan hän sanoi tuotteen olevan erilainen kuin muut ja sitä kautta huomiota herättävä.

Viimeisenä esitetasin ensimmäisen ja toisen version kouluterveydenhoitajilla heidän palaverissaan 23.3.2010. Kouluterveydenhoitajat antoivat suullisen palautteen tuotteista. Kouluterveydenhoitajia oli palaverissa yhdeksän ja he kaikki lukivat sekä ensimmäisen että toisen version ohjelehtisistä. Kaikkien mielestä toinen versio oli parempi kuin ensimmäinen ja että se vaikutti lähes valmiilta. Terveydenhoitajat ihastelivat ohjelehtisen piirustuksia ja sanoivat, että ne ovat hyviä tälle ikäluokalle. Muutama terveydenhoitaja oli sitä mieltä, että sarjakuva on liian täyteläinen, mutta heidän keskustelun jälkeen he totesivat, että tämän ikäisille pojille se on varmasti melko selkeä sarjakuva, verraten sarjakuviin mitä pojat lukevat. Sisällössä oli muutama asia, joihin terveydenhoitajat puuttuivat. Heidän mielestään 11–12-vuotias poika ei vielä ajattele seksiä, joten ohjelehtisen kohta ”mennäänkö sänkyyn” piti heidän mielestään poistaa. Keskustelun kautta sänkyyn menon tilalle nousi pussaaminen. Samoin kohta ”poikuus ei paina” ei heidän mielestään sopinut ohjelehtiseen, koska tämän ikäinen poika ei vielä tiedä mitä poikuus on.

Faktaosiossa oli kohta, jossa luki fyysisten muutosten alkavan noin 11–12-vuotiaana ja tähän terveydenhoitajat pyysivät tarkennusta, että fyysiset muutokset ei välttämättä ala näin aikaisin, jotta pojille ei tule paineita. Kokonaisuudessaan terveydenhoitajat pitivät ohjelehtistä hy-

vänä, ja kertoivat taas, ettei pojille ole tämänkaltaista ohjelehtistä olemassa ja tämä tulee tarpeeseen. Lopuksi vielä halusin ottaa puheeksi seksin ja tämän ikäisen pojan. Kerroin, että tutkimuksissa on tullut ilmi että 7% seitsemäsluokkalaisista on jo harrastanut seksiä. Terveystenhoitajat olivat kuitenkin sitä mieltä, että seksiä ei tule olla ohjelehtisessä. Tämän he perustelivat sillä, että he olivat tehneet viitos- ja kuudesluokkalaisille terveystarkastuksia ja niissä pojat olivat olleet vielä aivan pieniä ja että heitä ei seksi vielä näyttänyt kiinnostavan.

Koska 13-vuotiaat pojat ja heidän vanhempi sekä yksi aiemmin esitestattu terveydenhoitaja eivät olleet maininneet seksin olevan liian varhaisessa vaiheessa ohjelehtisessä ja koska teorian mukaan tämän ikäisiä poikia kiinnostaa jo seksi, päätin kääntyä vielä kerran seksuaaliterapeutin puoleen, ennen kuin tekisin valintani lopulliseen ohjelehtiseen. Tapasin siis seksuaaliterapeutin ja keskustelin hänen kanssaan ohjelehtisen sisällöstä. Kerroin hänelle, että teorian puolesta minä säilyttäisin seksiin liittyvät kohdat ohjelehtisessä ja seksuaaliterapeutti oli kanssani samaa mieltä. Hänen mielestään tuote oli kokonaisuudessaan valmis, joitakin pieniä savenavalintoja ja muotoja täytyi vain viilata.

5 POHDINTA

5.1 Luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta

Luotettavuudessa on myös kysymys kokemusmaailmoiden yhteneväsyydestä. Ikään kuin lukija etsisi yhteneväsyyttä omiin mielipiteisiinsä tutkimuksesta ja yhteneväsyyksien löytyminen on osaltaan riippuvainen kokemusmaailmoista. Tutkimuksissa näkyy tutkijan persoonallinen näkemys. (Eskola & Suorata 1998, 211.) Tuotteessani tulee ottaa huomioon luotettavuuden kannalta se, että siinä näkyy osaltaan minun persoonallinen näkemys, koska olen opinnäytteeni tutkimusväline. Luotettavuuden lisäämiseksi kuvaan tarkasti opinnäytetyöni jokaisen vaiheen. Opinnäytteeni toistettavuus ei ole täysin mahdollista, koska sarjakuva on muodostunut kokeilemalla ja piirtelemällä siitä useita versioita. Sisällöllisesti opinnäytteeni toistettavuus on mahdollista. Opinnäytteeni on hyödyllinen ja merkityksellinen tuotteen tilaajalle, sekä 11–12-vuotaille pojille. Opinnäytetyössäni on tarpeeksi kyllästeisyyttä. Pojan seksuaalisuuteen liittyvät asiat, joista on kirjoitettu teoriaan, ja jotka ovat itse ohjelehtisessä, toistuivat eri lähteissä.

Valitsin opinnäytetyöni aiheen opinnäytetyö aiheista, koska aihe kiinnosti minua ja koin sen läheiseksi tulevaa ammattiani nähden. Aluksi olin tekemässä ohjelehtistä sekä tytöille että pojille ja kerkesin lukea jo jonkin aikaa kirjallisuutta liittyen molempiin sukupuoliin, kunnes sain tietää, että tulee olemaan toinen opinnäytetyö samasta aiheesta. Jaoimme siis aiheen niin, että minun aiheekseni tuli pojan seksuaalisuus. Tämän jälkeen jatkoin perehtymistä vain pojan seksuaalisuuteen ja näin ollen lukemiseni työmäärä vähentyi. Tein siis aluksi hieman ylimääräistä työtä, koska luin molemmista sukupuolista, mutta en koe sitä haitaksi, koska on parempi, että ymmärrän molempien sukupuolien seksuaalisuutta, etenkin ajateltuna tulevaan terveydenhoitajan ammattiini.

Kirjallisuutta löytyi aiheesta hyvin, mutta tutkimuksia liittyen 11–12-vuotiaiden poikien seksuaalisuuteen oli hankala löytää. Seksuaalisuuteen liittyviä tutkimuksia oli kyllä paljon, mutta ne liittyivät yläasteen seksuaalisuuteen. Käytin opinnäytetyössäni tutkimuksia, joissa oli tutkittu yläasteen seksuaalisuutta, koska 11–12-vuotias poika siirtyy yläasteelle vuoden tai parin kuluttua. Sitä mitä nuorille tulee kertoa seksuaalisuudesta, voidaan arvioida tutkimalla nuorten tietämystä seksuaalisuudesta (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 17). Minun tuli siis tietää mitä asioita pojat tietävät ja mitä eivät yläasteella sekä mitä he ovat tehneet liittyen seksuaali-

suuteen yläasteella. Yhdistin nämä tiedot siihen mitä kirjallisuuden kautta nousi tärkeiksi asioiksi 11–12-vuotiaiden seksuaalikasvatuksessa ja näin sain koottua ohjelehtiseen tärkeimmät asiat pojan seksuaalisuudesta.

Luotettavuuden kannalta on tärkeää huomioida lähdekritiikki ja mahdollisuuksien mukaan tulee käyttää ensisijaista lähdettä eli alkuperäistä julkaisua, mihin tuotteessani on pyritty. Lähdekritiikissä tulee tarkastella tekijää, lähteen vuosilukua ja sitä kuinka uskottava lähde on. Varma valinta on tunnetun ja asiantuntijan tuore lähde. Jos joku tekijä toistuu lähteissä, hänellä on todennäköisesti alallaan tunnettuutta. Tällöin hänen muuhun kirjallisuuteen on syytä tutustua ja käyttää sitä hyväkseen. (Airaksinen & Vilka 2003, 72-73.) Tämän takia käytän lähteissäni paljon Katriina Bildjuschkinin kirjallisuutta, koska hän on hyvin tunnettu ja seksuaalisuuden asiantuntija. Hänen kirjallisuutensa, jota käytän lähteenä, on 2000-luvulta, eli tuoretta. Käytän opinnäytetyössäni muutamia lähteitä 90-luvulta, koska näistä asioista en löytänyt uudempia lähteitä ja näissä lähteissä asiat olivat kerrottu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Lähteitä on opinnäytetyössäni hyvin ja lähteet ovat laadukkaita. Toiminnallisen opinnäytetyön arvo ei ole lähteiden määrästä kiinni, vaan niiden laadusta ja soveltuvuudesta, sekä plagiointia eli toisten ajatusten ilmaisujen anastamista ei tule olla (Airaksinen & Vilka 2003, 76, 78). Lähteet on merkitty opinnäytetyöhöni tarkasti ja opinnäytetyössäni ei ole plagiointia, mikä on eettisesti oikein.

Luotettavuutta lisää se, että esitetasin tuotetta sen kehittyessä asiantuntijoilla ja nuorilla pojilla. En pyrkinyt esitestaamaan tuotetta täysin kohderyhmällä, 11–12-vuotiaalla pojalla, koska silloin hänellä ei vielä ole tietoa siitä mitä tietoa hän tarvitsee, vaan koin, että tämän iän ohi eläneet tietävät paremmin mitä tietoa heidän olisi tullut saada tässä iässä. Esitestaukseen valitut pojat olivat 13-vuotiaita, jotta heillä oli tuoreessa muistissa tämä ikäkausi. Pojilla ei myöskään ole laajaa, tutkittua, opittua ja koettua tietoa siitä, mitä seksuaalisuudesta tulee opettaa ja tietää tässä iässä, vaan koen, että asiantuntijoilla on tämä tieto. Poikien tekemässä ohjelehtisen esitestauksessa kyse oli lähinnä tuotteen visuaalisesta ilmeestä ja etenkin siitä mitä he pitivät sarjakuvasta. Luotettavuuden kannalta yllätyin itsekini kuinka avoimesti pojat kertoivat siitä mitä mieltä he olivat ohjelehtisestä. Ajattelin aluksi, että saisin kysellä heiltä paljon siitä mitä mieltä he mistäkin olivat, mutta pojat kertoivat lähes ilman lisäkysymyksiä mielipiteitään. Esitestatessani tuotettani poikien äidillä, hän kertoi poikien suhtautuvan seksuaalisuuteen liittyviin asioihin hyvin luontevasti ja avoimesti. Hän oli sitä mieltä, että pojat vastasivat minulle ohjelehtisistä varmasti rehellisesti. Luotettavuutta lisää myös se, että pojat olivat to-

della miettineet mitä ohjelehtisessä oli, koska he olivat yhdistäneet sen sisältämiä asioita, niihin asioihin joita heille oli koulussa opetettu ja sen kautta miettivät oliko ohjelehtinen heidän mielestään hyvä. Koen, että sain luotettavimman vastauksen pojilta ohjelehtisestä keskustelun kautta, koska he jaksoivat kertoa ja perustella asioita suullisesti, mikä voisi olla aikaa vievää ja hankalaa kirjoittamisen kautta.

Tutkimusetiikka tarkoittaa yleisesti sovittuja pelisääntöjä ja hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa, että tutkija noudattaa eettisesti tutkimusmenetelmiä ja tiedonhankintamenetelmiä. Lähteet tulee olla merkitty sekä tekstiin että lähdeluetteloon. (Vilka 2005, 29-30, 32.) Olen noudattanut yhteisiä pelisääntöjä yhteistyössä opettajien ja toimeksiantajani kanssa. Esitestauksien yhteydessä olen myös toiminut eettisesti. Opinnäytteeni etenee johdonmukaisesti ja olen yhdistänyt siinä vanhaa tietoa ja osoittanut miten sitä voidaan hyödyntää. Koko opinnäytteeni ajan olen toiminut huolellisesti, tarkasti ja rehellisesti ja näin toteuttanut hyvää tieteellistä käytäntöä. Opinnäytteessäni on näkyvillä käyttämäni tietojen lähteet sekä tekstin yhteydessä että lähdeluettelossa ja näin se noudattaa tieteellistä käytäntöä.

Eettisesti oli tärkeää, että esitestaajat testasivat tuotteen vapaaehtoisesti ja että heille kerrottiin opinnäytetyöstäni ja itse tuotteesta. Eettisesti oli myös tärkeää, että esitestattavat pystyivät luottamaan tutkijaan ja siihen ettei hän paljasta heidän henkilöllisyyttään. Heidän ei myöskään tarvinnut kertoa mitä mieltä he olivat itse sisällöstä, jos se tuntui heistä epämiellyttävältä. Koin, että heidän oli luontevaa kertoa minulle mitä mieltä he olivat sarjakuvasta ja yleisesti visuaalisesta ilmeestä, koska he pystyvät kertomaan minulle avoimesti heidän ajatuksistaan, myös negatiivisista sellaisista.

5.2 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Olennaista toiminnallisessa opinnäytetyössä on se, että pystyy perustelemaan ratkaisunsa ja valintansa ja että työ rakentuu johdonmukaisesti teoriaan ja sitä kautta muodostuneeseen viitekehykseen (Airaksinen & Vilka 2003, 82). Olen edennyt opinnäytetyö prosessissa johdonmukaisesti ja perustellut tekemäni valinnat. Opinnäytteenä laatimani ohjelehtinen (Liite 3) on muodostunut viitekeh्यkseni kautta. Tuotteen tulee olla persoonallinen ja yksilöllinen ja näin erottua edukseen muista vastaavanlaisista tuotteista (Airaksinen & Vilka 2003, 53). Opinnäytteenä laatimani ohjelehtinen on muodostamani sarjakuvan kautta persoonallinen ja

toista sellaista ei ole. Se erottuu muista olemalla lyhyt, mutta sisältäen tarpeellisen tiedon ja se on suunnattu 11–12-vuotiaalle pojalle.

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää poikien seksuaalisuutta ja tuottaa sen myötä ohjelehtinen 11–12-vuotaille pojille seksuaalisuudesta Kainuun maakunta – kuntayhtymälle koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoon. Opinnäytetyössäni perehdyin pojan seksuaalisuuteen ja kokosin sen kautta teorian, josta nousi asiat itse ohjelehtiseen. Näin opinnäytetyöni tarkoitus toteutui. Opinnäytetyöni tavoitteena oli, että pojat saavat heille suunnattua sanomaa seksuaalisuudesta. Esitestauksien myötä saamani palautteen kautta koen, että ohjelehtisen avulla pojat saavat heille suunnattua sanomaa seksuaalisuudesta ja näin opinnäytetyöni tavoite on toteutunut.

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenäni oli mitä on pojan seksuaalisuus ja sain siihen vastauksen kirjallisuuden avulla. Vastauksen kysymykseen pojan seksuaalisuudesta olen kirjoittanut teoria osiossa. Näin ollen pojan seksuaalisuus on hyvin laaja asia, jota ei voi määritellä yhden virkkeen avulla. Seksuaalisuus on jokaisen kokema asia ja kaikki kokevat sen tavallaan. Siihen kuuluu fyysistä toimintaa, kuten itsetyydytystä ja yhdyntää, mutta se on paljon muutakin. Seksuaalisuuden kautta pojat tuntevat rakkautta, ihastuvat ja haluavat, että heistä välitetään ja että heitä kosketetaan. Pojilla on seksuaalinen identiteetti ja minäkuva, jotka muokkaantuvat elämän mukana. Seksuaalisuuteen vaikuttaa seksuaalinen suuntautuminen ja tärkeää on hyväksyä oma suuntautuneisuutensa. Murrosikä tuo paljon muutoksia seksuaalisuuteen. Tunteet voivat vaihdella rajusti ja kehon muuttuessa nopeasti voi olla vaikea hyväksyä kehoaan. Pojalla alkaa siemensyöksyt ja on tärkeää, että poika ymmärtää sen olevan normaalia kehittymistä. Poikia mietityttää omat sukupuolielimensä sekä vastakkaisen sukupuolen sukupuolielimet voivat olla hämärän peitossa. Pojan seksuaalisuuteen kuuluvat vahvasti tunteet, kuten ihastuminen, rakastuminen ja sydänsurut. Seurustelu ja sen päättymisen muokkaa seksuaalista identiteettiä ja ne kuuluvat pojan seksuaalisuuteen. Seurustelun kautta voi oppia myös fyysisiä seksuaalisuuteen liittyviä asioita, kuten suutelemista ja yhdyntää. Usein seksuaalisuus koetaan vain seksiksi, vaikka se on paljon laajempi käsite.

Toinen tutkimuskysymykseni oli millainen on ohjelehtinen 11–12-vuotiaalle pojalle seksuaalisuudesta ja tähän kysymykseen sain vastauksen kirjallisuudesta ja kysymyksen vastaus muodostuu tuotteistamisprosessistani ja itse tuotteestani. Tuotteeni siis vastaa siihen millainen on ohjelehtinen 11–12-vuotiaalle pojalle seksuaalisuudesta. 11–12-vuotiaalle suunnatun ohjelehtisen tulee olla lyhyt ja ytimekäs sekä mielenkiintoinen. Siinä täytyy olla kuvia ja sarjakuva on

mielenkiintoinen tapa esittää asioita pojille. Ohjelehtisen tulee olla värikäs ja helposti luettava.

Jatkotutkimusaiheena voisi tutkia sitä onko tuotteeni vastannut poikien odotuksia ja onko siitä ollut heille apua. Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla ohjelehtinen ulkomaalaisille pojille, koska ohjelehtiseni on suunnattu suomalaisille pojille. Ulkomaalaisten poikien tulee myös saada seksuaalikasvatusta ja heille suunnattu ohjelehtinen olisi osa sitä.

Tärkein jatkotutkimusaihe olisi kuitenkin kyselytutkimus, koska kouluterveydenhoitajien palaverissa nousi esille, että näiden terveydenhoitajien mielestä 11–12-vuotiaita poikia ei vielä kiinnosta seksi. Vaikka teorian kautta pyrin perustelemaan, että se kuitenkin poikia kiinnostaa, he ajattelivat, että tutkimus on tehty muualla kuin Kainuussa. Tulisi siis tehdä tutkimus Kainuulaisissa kouluissa 11–12-vuotiaille pojille heidän kiinnostuksestaan seksiin, jotta kouluterveydenhoitajat saisivat paikallisen vastauksen poikien kokemukseen seksistä. Kuitenkin teorian mukaan poikia kiinnostaa seksi ja siitä tulee silloin puhua nuorille, joten kouluterveydenhoitajien tulee ottaa se puheeksi jo 11–12-vuotiaan pojan kanssa.

5.3 Ammattiin kasvamisen pohdinta

Opinnäytetyöprosessissa kasvoinkin ammattiini, koska opinnäytetyön aihe oli saatu työelämästä ja silloin se tukee ammatillista kasvua (Airaksinen & Vilkkä 2003, 17). Tulevana terveydenhoitajana tulen tarvitsemaan tietoa seksuaalisuudesta ja opin siitä paljon opinnäytetyöni ohella. Lisäsin myös vuorovaikutustaitojani opinnäytetyötäni tehdessäni. Vuorovaikutustaidot ovat välttämättömiä taitoja tulevassa ammatissani. Myös työryhmiin osallistuminen kasvatti minua ammattiini ja kohtasin paljon mahdollisia tulevia kollegoitani ja näin heidän työtään. Terveydenhoitajan kompetensseista toteutui opinnäytetyöni kautta se, että osaan edistää väestön terveyttä vahvistaen asiakkaiden terveystietoisuutta. Tunnistan myös poikien seksuaalisen kasvun ja kehityksen vaiheet heidän elämänsä vaiheissa.

Opinnäytettä tehdessäni opin etsimään tuoreinta tietoa tutkimuksista. Tämä on välttämätön taito terveydenhoitajalle, jotta osaa päivittää tietojään ja jotta osaa etsiä tietoa itselleen ja asiakkailleen myös niistä asioista, joita ei muista ulkoa. Kriittisyys tutkimuksia kohtaan on kasvanut, kun tieto tutkimuksista on lisääntynyt.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekeminen on laaja prosessi, joka vaatii paljon työtä. Sen ohella olen kasvanut valtavasti ammattiini monella tavalla. Terveystenhoitajan täytyy kehittää työtään jatkuvasti ja opinnäytteeni kautta opin kuinka voin kehittää uutta materiaalia, josta on hyötyä sekä terveydenhoitajille, että asiakkaille.

LÄHTEET

- Aho, T. & Kotiranta-Ainamo, A. & Pelander, A. & Rinkinen, T. 2008. Puhutaan seksuaalisuudesta. Väestöliitto
- Airaksinen, T. & Vilkkä, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi
- Apter, D. & Bildjuschkin, K. & Cacciatore, R. & Kontula, O. & Koski, S. & Tiilo, L. & Törhönen, M. 2001. Koululaisten tiedot seksuaaliterveydestä. Väestöliitto
- Arstila, A. & Björkqvist, S. & Hänninen, O. Nienstedt, W. 2006. Ihmisen fysiologia ja anatomia. WSOY
- Bildjuschkin, K. & Malmberg, A. 2000. Kerro meille seksistä. Tammi
- Bildjuschkin, K. & Ruuhilahti, S. 2008. Seksiä vaatteet päällä. Tammi
- Cacciatore, R & Korteniemi-Poikela, E. 1999. Seksuaalisuuden portaat. Opetushallitus
- Gravelle, K. & Castro, N. & Castro, C. 1999. Mitä pojat eivät rohkene kysyä. WSOY
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino
- Harris, R. 1994. Nyt puhutaan seksistä. Kustannus-Mäkelä Oy
- Hirvonen & Johansson & Kyngäs & Kääriäinen & Poskiparta & Renfors. 2007. Ohjaaminen hoitotyössä. WSOY
- Kainuun Sanomat. 27.3.2010, A7. Seksi askarruttaa lapsia liian aikaisin.
- Kempainen, M. 2004. Terve elämä! Miten opetan terveystietoa luokille 3-6. Tammi
- Kontula, O. 1991. Seksistä-kuinka puhua nuorille? Otava
- Kontula, O. & Meriläinen, H. 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Väestöliitto
- Lehtonen, J. 2003. Seksuaalisuus ja sukupuoli koulussa. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 31. Yliopistopaino. Helsinki

Leppänen, R. 2005. Älä murjota murkkuikää! Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma. Opettajan koulutuslaitos. Jyväskylän yliopisto.

Liikka, J. 2003. Sexpack tosi pojan ylä- ja alapäälle. Otava

Nummelin, R. 2000. Seksuaalikasvatusmateriaalit-pääkaupunkiseutulaisten nuorten näkemyksiä ja kokemuksia. Tampereen yliopistopaino oy

Nummelin, R. 1997. Seksuaalikasvatus materiaalit. STAKES

Piironen, M. 2006. Seksuaalisuus ja seksuaaliset riskitilanteet 7. ja 9. luokkalaisten kuvaamina ja suosituksia koulun seksuaali- ja kasvatukseen. Terveyskasvatuksen pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Rode, U. & Skovmoller, C. 2003. Tyttö & poika – murrosiässä – kohti aikuisuutta. Libresse

Rämö, J. & Setälä, M. 2001. Seurustelua ja hetekahumppaa. Terveyskasvatuksen pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto

Stoppard, M. 1997. Nuorten seksi kirja. WSOY

Suosalmi, S. 2010. Seksi askarruttaa lapsia liian aikaisin. STT. Helsinki. Kainuun Sanomat 27.3.2010.

Tossavainen, K. 1993. Nuorten terveyskäyttäytymistä tukeva koulun terveyskasvatus. STAKES

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Tammi

Internet lähteet:

Aikaisempaan kirjallisuuteen/materiaaliin perehtyminen. Verkkodokumentti. Kajaanin ammattikorkeakoulun sivusto. Viitattu 28.2.2010.

http://www.kajak.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen_materiaali/Tukimateriaali/Kirjallisuuteen_perehtyminen.iw3

Ammattiin opiskelevien hyvinvointi Oulun läänissä 2009. Verkkodokumentti. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 22.10.2009.

<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/oulu.htm>

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2007-2010. 2006. Verkkodokumentti.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. Viitattu 21.1.2010.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3810.pdf

Tuotteen suunnittelu. Verkkodokumentti. Kajaanin ammattikorkeakoulun sivusto. Viitattu 28.2.2010.

http://www.kajak.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen_materiaali/Tukimateriaali/Tuotteistaminen/Tuotteen_suunnittelu.iw3

Tuotteen arviointi. Verkkodokumentti. Kajaanin ammattikorkeakoulun sivusto. Viitattu 28.2.2010.

http://www.kajak.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen_materiaali/Tukimateriaali/Tuotteistaminen/Tuotteen_arviointi.iw3

Seksuaalioikeudet. 1998. Verkkodokumentti. Väestöliiton sivusto. Viitattu 17.2.2010.

http://www.vaestoliitto.fi/murkun_kanssa/tietoa/seksuaalisuus_ja_seurustelu/seksuaalisuus/mita_seksuaalisuus_on/seksuaaliterveys/seksuaalioikeudet/

Julkaisemattomat lähteet:

Terttu Karppinen 2009

LIITTEET

SEKSUAALISET OIKEUDET

SEKSUAALISUUDEN PORTAAT

OHJELEHTINEN

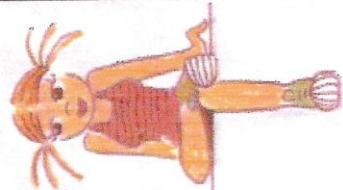
Nuorten seksuaalioikeudet

Kaikilla maailman nuorilla on sukupuolesta, ihonväristä, seksuaalisesta suuntauksesta tai terveydentilasta riippumatta seksuaalisina olentoina seuraavat oikeudet:

1. Oikeus elämään, oikeus olla oma itsensä, tehdä itsenäisiä päätöksiä, ilmaista mielipiteensä.
2. Nuorella on oikeus nauttia omasta kehostaan ja seksuaalisuudestaan.
3. Nuorilla ja lapsilla on oltava vapaus uskonnollisten tekstien, uskomusten, aatteiden ja perinteiden rajoittavista tulkinnoista tai omaan kehoon puuttuvista loukkauksista seksuaalisissa asioissa. Heillä on myös oikeus noudattaa uskontoaan omalla tavallaan.
4. Kukaan ei saa kiusata, syrjiä tai loukata nuorta hänen sukupuolensa, seksuaalisten erityispiirteidensä, kehittyneisyytensä tai kehittymättömyytensä vuoksi.
5. Nuorta ei saa haukkua hänen seksuaalisuuttaan loukkaavasti (esim. huoraksi tai homoksi) eikä ahdistella seksuaalisesti.
6. Nuorella on aina oikeus sanoa mielipiteensä kun hänen seksuaalisuutensa liittyvistä asioista keskustellaan tai niistä päätetään.
7. Oikeus nauttia seksuaalisuudesta, olla turvassa, valita vapaasti haluaako avioitua tai pysyä naimattomana sekä oikeus perhesuunnitteluun.
8. Jokaisella nuorella tulee olla oikeus seksuaaliseen suuntautumisensa mukaiseen tyydyttävään seksuaalisuuteen ja sukupuolielämään, kunhan ei vahingoita eikä alistakaan toista.
9. Jokaisen täytyy saada rauhassa päättää itse haluaako olla seksuaalisesti aktiivinen vai ei.
10. Nuorella on oikeus osoittaa seksuaalista halukkuutta ja oikeus peräytyä ja kieltäytyä missä tahansa seksuaalisen tapahtuman vaiheessa.
11. Nuorella on oikeus saada riittävästi tietoa ja välineitä ehkäistäkseen suunnittelemattomia raskauksia, oikeus ajoissa ja oikein tehtyyn raskauden keskeytykseen ja oikeus myös jatkaa raskauttaan ja saada tällöin kaikki tarpeellinen tuki.
12. Oikeus tietoon seksuaalisuudesta, ehkäisymenetelmistä, sukupuolitaudeista ja HIV:stä, ja omista oikeuksistaan.
13. Aikuisten tulee kertoa nuorille seksiin liittyvistä riskeistä sekä niistä menetelmistä, joilla riskejä voidaan välttää. Nuorelle tulee tarjota myös tieto seksuaalisuuden luonnollisuudesta ja keinoista, joilla seksuaalista tyydytystä, onnellisuutta ja tasapainoa voi turvallisesti kokea. Nuorille tarjotun tiedon tulee olla muodossa jonka he ymmärtävät.
14. Neuvontaa ja ehkäisyvälineitä sekä seksuaaliterveydenhoitoon tarkoitettuja lääkkeitä tulee olla nuorten saatavilla heille mahdollisissa paikoissa, mahdolliseen aikaan ja mahdollisella hinnalla.
15. Aikuisilla on velvollisuus tiedottaa nuorille heidän seksuaalisista oikeuksistaan, jotta he ymmärtävät vaatia niitä ja suojella itseään.
16. Oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi suunnittelemattomilta raskauksilta, sukupuolitaudeilta ja HIV:ltä sekä seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Yhdenkään nuoren terveys ei saa vaarantua seksuaalisuuden vuoksi.
17. Ketään ei saa painostaa suojaamattomaan seksiin. Aikuisten on järjestettävä nuorille riittävästi neuvontaa ja tiedotettava siitä.

18. Aikuisten on määrätietoisesti taisteltava vastaan häiriintyneiden yksilöiden halua käyttää nuoria tai lapsia seksuaalisesti hyväkseen.
19. Oikeus seksuaaliterveydenhuoltoon, joka on luottamuksellista, korkeatasoista, ja johon nuorilla on varaa ja jota annetaan molemminpuolisella kunnioituksella. Nuorella on oikeus nopeasti saatavilla oleviin seksuaaliterveydenhuollon palveluihin, joissa heitä hoitavat nuoria kunnioittavat ja heidän kanssaan yhteistyön kykenevät aikuiset. Seksuaaliterveydenhuollon palvelujen tulee lähteä nuoren tarpeista, eikä sukuelinten tutkimus tai hoito koskaan saa olla kivulias tai loukkaava, vaan tarvittaessa on käytettävä riittävää kivunlievitystä. Palvelujen on oltava luottamuksellisia, niin ettei kukaan ulkopuolinen saa tietoonsa nuoren käynnin syytä. Nuorille tarjotut seksuaaliterveydenhuollon palvelujen tulee olla alueellisesti ja laadullisesti tasa-arvoisia.
20. Oikeus osallistua ohjelmien suunnitteluun nuorille nuorten kanssa, ja oikeus vaikuttaa nuoria koskeviin päätöksiin. Nuorilla tulee olla todellinen mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin suunnitelmiin ja päätöksiin seksuaali- ja lisääntymisterveysasioissa, sekä oikeus olla mukana suunnittelemassa nuorten seksuaaliterveyden palveluja.

SEKSUAALISUUDEN PORTAAT



vakatiella



mikä tuntuu
hyvältä?



kissine



käsi
kädessä



tykkään
sinusta



fullu-
kaverille
kertoluu



Fullu-
salatti



Julkis-
rakkaus



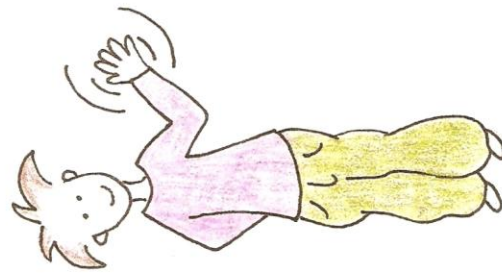
äiti/isä-
nainen/mies

syntymä

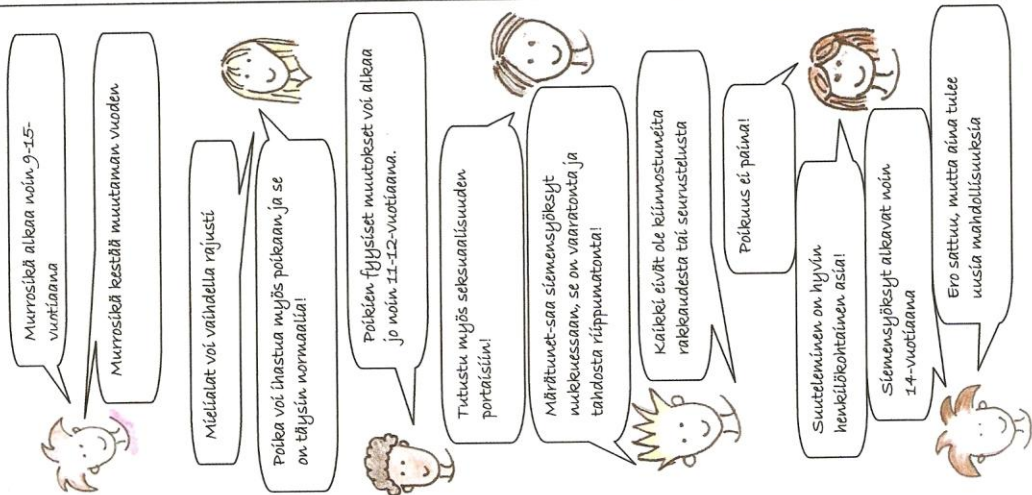
aikuisuus

Seksuaalisuuden portaat 1999

KYSY LISÄÄ
TERKKARILTA! TAI KÄY
NETISSÄ KATSOMASSA!
WWW.VAESTOLIITO.FI/NUORET
WWW.MLL.FI/NUORTENETI



OHJELLEHTINEN ON TUOTETTU KATRIINA
KILPILÄISEN OPINNÄYTEENÄ KAJAANIN
AMMATTIKORKEAKOULUSSA. OPINNÄYTETYÖN
NIMI ON POJAN SEKSUAALISUUS -OHJELLEHTINEN
11-12-VUOTIAILLE POJILLE SEKSUAALISUUDESTA
KUVITUS NOORA HEIKKINEN



11-12-VUOTAIDEN
POIKIEN
SEKSUAALISUUS



